BONDIA ARUBA

Diasabra 2 di December 2023 www.bondia.com Email: noticia@bondia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044 1,75 Florin

Cuerpo Policial basta activo cu detencion pa saca arma di candela for di caya

Pagina 3

- **Turista ta keda cuestiona kitamento di palapa na beach dilanti hotel**
  Pagina 2
- **CBS: 59% di producto den canasta di consumo a aumenta di prijs den ultimo aña**
  Pagina 4
- **Intento di suicidio di detenido wardando transportacion pa SDKK**
  Pagina 8

Auto a bolter na Green Corridor

Pagina 2

Hopi votado di PVV no ta di acuerdo cu e retorico anti-Islam y Nexit

Pagina 9

Sur Korea ta lansa su prome satelite spion despues cu rival Nort Korea a hacie

Pagina 24

Turista ta keda cuestiona kitamento di palapa na beach dilanti hotel

Aña pasa, Bon Dia Aruba a skirbi un articulo tocante un tip anonimo cu a drenta nos mesa di redaccion informando cu e hotel Barcelo Aruba ta kitando e palapanan situa riba beach dilanti nan hotel poco poco y ta reemplasa esakinan cu palonan di coco. Recientemente nos mesa di redaccion a bolbe ricibi informacion for di un turista cu a expresa su opinion y malcontento pa cu e situacion di e palapanan di e mesun hotel aki.

E articulo publica aña pasa ariba dia 26 di december 2022 titula “Confusion y Conmocion pa palapanan dilanti hotel” ta toca e tema aki cu a ser treci na nos atencion.

Henter e situacion e momento ey a trece hopi confusion y diferente reaccion di parti di turistanan como di hendenan local, ya cu e beachnan na Aruba ta publico, y no ta pertenece na ningun hotel. Por lo tanto palapanan ariba beach tambe ta wordo considera publico y pues por wordo usa pa cualkier persona cu yega prome.

Mirando e reaccion cu e situacion aki a causa ariba rednan social e momento ey, Barcelo Group a publica un texto ariba nan cuenta oficial di Facebook, adresando e conmocion rondonando e topico aki.

“A yega na nos atencion cu tabatin discusionnan tocante e situacion di reservacion di stoel y palapa despues di un publicacion ariba rednan social. Gerencia di Barcelo Aruba kier clarifica cu e cantidad di stoel y loungers cu tin rond di pool actualmente ta mas hopi compara cu añanan anterior. Unico cos cu nos ta purba haci ta mehora e aspecto y haci e area di pool y hardinnan cu ta rondona esaki mas agradabel y lo mas facil cu por desde cu Barcelo Group a adkiri e propiedad”, e publicacion ta indica.

E publicacion ta enfatisa cu sinembargo pone mas stoel of loungers den e areanan aki ta bay contra e guianan di seguridad estableci pa autoridadnan local ya cu den caso di emergencia tin dos punto di encuentro y un di nan ta beach y pa mantene e area sigur pa un evacuacion eventual, e hotel no por pone mas mueble.

“E obhetivo di administracion semper tabata mantene e beach mas natural posibel y mantene e aspecto natural alrededor teniendo na cuenta e medio ambiente. Barcelo Group semper a respeta naturalesa y ta comprometi na mantene e terenonan limpi como tambe causa dañonan limita na beach, pasobra pa nos e sostenibilidad ta un di nos propositonan mas grandi”, nan a remarca.

Den e publicacion gerencia di e hotel ta señala cu e tema di palapanan ta un punto di discusion pa algun aña caba y pa evita cu esaki lo continua e hotel a dicidi pa elimina e palapanan y planta palo di coco na nan luga.

“Barcelo Aruba ta e unico propiedad di Barcelo Group cu tin palapa riba beach y esaki ta bay contra di nos standard. Por lo tanto nos lo ta kitando e palapanan gradualmente na medida cu nan deteriora y nos lo planta palo di coco pa brinda e sombra necesario pa tapa solo. Semper nos tabata cla y consecuente cu e politica aki y e aviso poni ariba beach for di momento cu e hotel a bira Barcelo ta demostra esaki”, nan a subraya.

Recientemente un turista a bolbe acerca team di Bon Dia Aruba pa asina expresa su opinion y malcontento pa loke ta trata e situacion di palapanan di Barcelo Hotel cu ainda ta andando.

Segun e turista aki ta menciona, Barcelo a priminti cu nan no lo kita ningun palapa, solamente den caso cu e palapa ta cay of ta insigur nan lo kita esaki. Pero a pesar di esaki, e turista a indica cu tin palapanan ta ser kita den mita di anochi, aunke cu nan ta den bon estado.

Ademas el a remarca cu Barcelo tin mita di palapanan cu ta resta reserva pa doñonan di timeshare y ta pone e aviso di reservacion riba esaki. “Palapanan ta habri pa publico, esaki ta violando e politica di playa publico di Aruba,” e turista a resalta.

E turista a inclui tambe un video di con trahadornan tabata kitando e palapa grandi cu Barcelo tabatin riba beach.

Señalando e mesun hecho aki tambe, algun dia atras ariba Facebook un turista a publica algun potret di e mesun palapapa grandi aki cu trahadornan tabata kitando. E publicacion aki a ricibi mas di 125 comentario di diferente usuario, den su mayoria turista, na unda algun a expresa cu nan no tabata di acuerdo cu e kitamento di e palapanan y algun otro no tabatin problema cu e cambio di palapa pa palo di coco.

“Den mi opinion, e ta un decision malo pa negoshi. Tin hopi competencia pa e turistanan cambia y nan kier palapa. Palapa no solamente ta duna sombra, pero tambe refugio durante yobida. Un inversion chikito den Palapa lo trece mas turista. Awor ta dificil pa haya un lugar na e pool piscina, stoel bao di paraplu ta bay hopi lihe mainta, lagando e beach como e unico opcion. Management mester scucha su clientenan. Ohala nan ta lesa postnan ariba Facebook. Mi lo odia move mi negoshi pa Hilton,” un turista a comenta.

“Masha tristo. Tur resort cu ta rondona Barcelo tin suficiente palapa pa hende no mester baha 5or di mainta pa haya uno. Mi ta gusta e conveniencia di all-inclusive, pero e falta di palapa ta fastioso. Aunke mi ta corda cu algun di e palmanan ta duna sombra. Pa un famia di 4 of 5 persona no ta asina facil pa haya sombra adecua for di e palmanan chikito cu nan ta planta. Tin suficiente luga bon pa come na un distancia chikito for di Palm Beach, asina cu tin un palapa ta cambia e balansa pa keda na un otro luga,” otro turista a indica.

Otro turista a cuestiona na unda e placa di contribucion pa mantenemento ta bayendo e ora. “Unda e placa di mantencion cu nos ta paga ta bay? Pasobra mi no ta mira hopi mehoracion ta wordo haci!”

Auto a bolter na Green Corridor

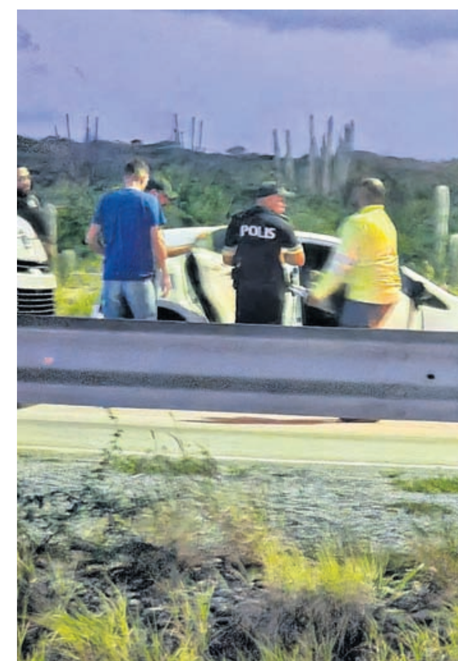
Ayera den oranan di atardi a sucede un accidente hopi pisa na Green Corridor, caminda pa Pos Chikito, cu a resulta den despliegue di brandweer, ambulance y polis.

Un auto a bolter y un otro auto tambe tabata involucra den e accidente.
Pa motibo di e gravedad di e accidente, tabata necesario pa manda dos ambulance y tambe un truck di brandweer, ademas di polis di trafico cu a presenta pa tuma nota di e accidente. Ambulance tabata dunando atencion medico y por a compronde cu pasaheronan di ambos auto involucra tabatin mester di asistencia.

Te ciere di redaccion, ainda no tabata conoci con precies e accidente a tuma lugar.

Cuerpo Policial basta activo cu detencionnan pa saca armanan di candela for di caya

Ayera Cuerpo Policial di Aruba a informa mediante comunicado di prensa cu Atraco Team y Recherche di Noord a haci varios entrada hudicial na diferente adres unda nan a logra haya armanan di candela, municion y basta droga.

Sigur, esaki ta un bon noticia mirando cu den e mayoria di e casonan cu ta bin registrando recientemente, ta trata di hobennan cu nan ta haya ta posee armanan di candela.
Ayera un biaha mas nan a haci un detencion na Bushiri, den e comunicado a informa cu den oranan tempran di mainta di ayera Atraco Team hunto cu Team di Aresto a haci un entrada hudicial na un cas na Bushiri, presente na e accion tabata tin tambe personal di Flex Team y K-9, den e cas nan a detene un sospechoso di inicialnan L.M.A.M.O.
Durante e entrada hudicial a encontra un arma di candela y cantidad considerabel di municion.

Recherche di Noord cu detencion den otro caso di posesion di arma di candela

Igualmente, ayera atardi nan a informa cu departamento di Recherche Noord conhuntamente cu Team di Aresto a haci un entrada hudicial na un cas na Seroe Patrishi. Durante e entrada hudicial a detene e homber sospechoso C.T.
E caso aki tambe ta den en conexion cu posesion di arma di candela y na e cas a bin encontra cu basta droga como tambe municion.
Mientras tanto, investigacion ta andando y nan no ta descarta cu lo tin mas detencion. Un bon trabao di departamento di Recherche Noord unda nan ta señala cu trahando incansablemente pa asina soluciona e casonan y tambe kita arma di candela for di caya.

Unit Narcotica a detene 8 sospechoso

Den un otro entrada hudicial, Unit Narcotica a tene un accion y nan a detene un total di 8 sospechoso. Ta trata di hende homber como tambe hende muhe. Durante e detencionnan aki a confisca bastante droga y placa.
Por a recorda cu 27 di november ultimo, Cuerpo Policial tambe a informa cu recientemente a sosode un caso ora un patruya policial a para un auto pa control na altura di Lerlandstraat. Na dado momento un mucha homber a sali for di e auto y core bay for di e sitio. Despues a haya arma di candela scondi den un cura di un cas den cercania.
Atraco Team a haci nan investigacion y a detene e mucha homber cu a core bay for di sitio di inicial J.R. di 16 aña di edad.
Cu e detencion aki tambe tabata tin dos persona mas envolvi. Den total tres persona ta deteni den e caso di posesion di arma di candela.

Casonan cu arma di candela

Un bashamento di bala 11 biaha riba un auto dilanti misa di Noord, un asesinato di 1 tiro den cabes den area turistico, un drive-by shooting cu a costa bida di un dama canando riba caya, intento di likidacion riba brommer den mondi fierno, esakinan ta algun caso cu a ser cometi entre hoben y menor di edad na Aruba.

Kico ta sensacion di siguridad? (veiligheidsgevoelens)

Sentimento di siguridad tambe ta referi como siguridad subhetivo. Esaki ta contrario di siguridad obhetivo. Cu esaki nos ta referi na e nivel realmente di criminalidad y molester; e siguridad subhetivo ta indica con hende ta percibi y experencia esaki.
Cifranan riba criminalidad no ta bisa tur cos, cifranan di criminalidad ta duna un bista limita riba e sensacion di (in) siguridad di hende.
Siguridad Obhetivo ta loke ta ser midi, loke a pasa na unda crimen di arma di candela na Aruba na 2022 tabatin un total di 131 ofensa di arma, compara cu 84 na aña 2021, estadisticanan di polis ta mustra un aumento den concurencia di posesion di arma entre hendenan hoben, e nivel realmente di criminalidad di arma di candela a aumenta esaki.
Sentimento di siguridad den nos hendenan local na Aruba ta subhetivo, debi cu tin indicacionnan cu ciudadanonan no ta sinti nan mes sigur mas mirando cu ta mas cu logico cu crimen di arma di candela ta aumentando, prensa ta haciendo su trabou di reporta esaki pero Gobierno di Aruba no ta haci ningun investigacion oficial pa asina haya sa con e pueblo di Aruba ta sinti pa loke ta trata siguridad.
Mirando e tiramentonan aki, e situacion a cuminsa yega hopi cerca di nos pilar economico cu ta den e area turistico di High Rise cu sigur lo tin su efecto si algo mester pasa cu un turista si e ta ser herida of asesina, e sensacion di siguridad di e turistanan cu ta bin Aruba lo ser midi despues cu e desgracia lo pasa. Cu desaparicion di Natalee Holloway na 2005 a surgi un atencion di media na Aruba, e atencion aki tabata tin consecuencianan significante pa e economia di Aruba lo cual a traduci na un efecto negativo riba economia di Aruba, entre 0,5 y 2,1 porciento di e GDP di Aruba nominal pa e aña 2005 y entre 2,5 y 4,0 porciento di e GDP pa e aña 2006.

Preocupacion grandi riba loke ta trata posesion y uso di arma candela

Na Aruba, tin un preocupacion grandi riba loke ta trata posesion y uso di arma candela. Regularmente, ora di atraco ta usa arma candela. Cada aña tin victimanan fatal door di uso di arma candela. Cada aña Ministerio Publico ta persigui mas o menos 100 sospechoso pa tin arma candela den nan posesion. Na Aruba ta relativamente facil pa haya un arma di candela.
Den diferente yegada di lancha for di Venezuela, nan a confisca nan y Venezuela ta 50 kilometer leu di Aruba, cu un boto rapido por cubri e distancia den 1 ora mas o menos, tur cos ta depende e tempo.

CBS: 59% di producto den canasta di consumo a aumenta di prijs den ultimo aña

Recientemente, Oficina Central di Estadistica (CBS) a publica e CPI pa e periodo October 2022 – October 2023. Den esaki por a nota cu den e ultimo aña cu a pasa 59.1% di productonan den e canasta di consumo di e CPI a conoce un aumento di prijs.

Indice di Prijs di Consumo
Den e ultimo diesdos (12) luna, e CPI a subi cu 1.7%, unda nuebe (9) di e diesdos (12) sectornan a registra aumento di prijs. E aumentonan cu tabatin e mayor efecto riba e CPI a wordo registra pa e sectornan di "Comunicacion" (6.8%), "Cuminda y bebida no-alcoholico" (3.6%), "Restante bienes y servicio" (3.3%), "Vivienda" (1.4%) y "Restaurant y hotel" (7.7%), causando un efecto di respectivamente, 0.53, 0.41, 0.38, 0.37 y 0.35 ppt. E aumentonan den e restante sectornan a contribui cu un efecto di 0.50 ppt riba e CPI di October 2022 - October 2023.

E aumentonan aki a wordo contraresta parcialmente door di principalmente un caida den e indice di e sector di "Recreacion y cultura" (-6.3%), cu a contribui cu un efecto di -0.60 ppt. E caidanan den e restante sectornan a contribui cu un efecto di -0.21 ppt riba e CPI di October 2022 - October 2023.

E aumento den e sector di "Comunicacion" a wordo causa door di un aumento di 7.9% den e categoria "Servicio di telefon y fax", causando un efecto di 0.59 ppt.
E aumento den e sector di "Cuminda y bebida no-alcoholico" a wordo causa principalmente door di un aumento den e categoria "Cuminda" (3.4%), causando un efecto di 0.34 ppt.
E aumento den e sector di "Restante bienes y servicio" a wordo causa principalmente door di un aumento di 5.4% den e categoria "Cuido personal", causando un efecto di 0.21 ppt.
E aumento den e sector di "Vivienda" a wordo causa principalmente door di un aumento di 13.8% den e categoria "Mantencion y reparacion di vivienda", causando un efecto di 0.71 ppt.
E aumento den e sector di "Restaurant y hotel" a wordo causa door di un aumento den e categoria "Cuminda pafo di cas" (8.2%), causando un efecto di 0.37 ppt.

E caida den e sector di "Recreacion y cultura" a wordo causa principalmente door di un caida di 18.2% den e categoria "Vacacion", causando un efecto di -0.52 ppt.

Canasta di consumo
Den e ultimo aña cu a pasa 59.1% di productonan den e canasta di consumo di e CPI a conoce un aumento di prijs causando un efecto di 5.43 ppt, mientras cu 35.8% ta mustra un caida di prijs, cu a contribui cu un efecto di -3.70 ppt y pa e restante 5.1% no tabatin cambio den prijs. E indice di "Bienes" (0.3%) a registra aumento, causando un efecto di 0.16 ppt, mientras cu e indice di "Servicionan" a registra un aumento di 3.9% y a causa un efecto di 1.58 ppt.

Bestaansminimum
Den e ultimo diesdos (12) lunanan e bestaansminimum pa un hogar consistiendo di dos (2) adulto y dos (2) mucha (edad 0-15 aña) a registra un aumento di Afl. 121, di Afl. 5,311 na October 2022 pa Afl. 5,432 na October 2023. E aumento aki a wordo causa principalmente door di un aumento den e sector di "Cuminda y bebida no-alcoholico" (Afl. 79).

Cambio di prijs di petroleo, utilidad, gasolin y diesel
E prijs promedio pa bari di petroleo a conoce un caida di US$ 1.67 (-1.9%) di US$ 87.61 na October 2022 pa US$ 85.94 na October 2023.

E indice di Energia a baha cu 0.7% den e ultimo aña y a causa un efecto di -0.13 ppt. E indice di "Gasolin" (9.0%) a registra un aumento, causando un efecto di 0.44 ppt, mientras cu e indice di "Diesel" (0.5%) a registra un aumento, causando un efecto insignificante riba e CPI. E indice di "Electricidad" (-6.8%) a registra caida, causando un efecto di -0.57 ppt, mientras cu e indice di "Awa" no a registra cambio. E restante 404 bienes y servicio hunto, a conoce un aumento di 2.3% y tabatin hunto un efecto di 1.86 ppt.

Cambio di prijs di Cuminda y servicio di catering
Den e ultimo diesdos (12) lunanan e indice di "Cuminda & servicio di catering" a subi cu 4.9%. E indice di "Cuminda na cas" a conoce un aumento di 3.6%, unda seis (6) di e diesun (11) indicenan di e gruponan di "Cuminda na cas" a subi durante e periodo aki.

E indice di "Sucu, jam y otro tipo di cos dushi" a conoce un aumento di 14.5%, e aumento mas grandi entre e gruponan di "Cuminda na cas". Ademas otro aumentonan a wordo registra den e indicenan di "Restante productonan pa alimentacion" (11.5%), "Pan y otro productonan di grano" (8.7%), "Lechi, keshi y webo" (6.3%), "Bebida no-alcoholico" (5.4%) y "Berdura" (1.9%). E caida mas grandi durante e periodo aki a wordo registra den e indice di "Batata, yuca y batata dushi" (-3.5%).

E indice di "Cuminda pafo di cas" a registra un aumento di 8.2% den e ultimo diesdos (12) luna.

Tabel 11 Efecto di Cuminda na cas y Cuminda pafo di cas riba e CPI di October 2023

Categoria	Peso	Cambio di porcentahe	Efecto
Cuminda na cas	1,087.7	0.2	0.02
Cuminda pafo di cas	429.8	-0.01	0.00
Total di grupo	1,517.5	0.1	0.02
Restante bienes y servicio	8,482.5	0.1	0.11
CPI	10,000.0	0.1	0.13

Source: Central Bureau of Statistics Aruba

Tabel 10 Cambio di porcentahe pa Cuminda & servicio di catering

Sector	Peso	Indice Oct-22	Indice Sep-23	Indice Oct-23	Cambio di porcentahe Luna actual Aug - Sep	Cambio di porcentahe Luna actual Sep - Oct	Cambio di porcentahe Tasa anual Oct 22 - Oct 23	Efecto Luna actual Sep - Oct	Efecto Tasa anual Oct 22 - Oct 23
Cuminda & servicio di catering	1,517.5	111.45	116.79	116.93	0.6	0.1	4.9	0.020	0.782
Cuminda na cas	1,087.7	111.65	115.49	115.68	0.6	0.2	3.6	0.020	0.413
Pan y otro productonan di grano	178.1	110.49	119.28	120.12	0.6	0.7	8.7	0.014	0.161
Carni	242.5	118.69	117.29	116.77	0.5	-0.4	-1.6	-0.012	-0.044
Pisca y otro cuminda di lama	49.0	114.45	113.67	113.70	2.0	0.0	-0.7	0.000	-0.003
Lechi, keshi y webo	135.3	115.70	122.66	123.03	0.6	0.3	6.3	0.005	0.093
Azeta y otro productonan traha di vet	32.2	125.16	124.84	124.07	0.9	-0.6	-0.9	-0.002	-0.003
Fruta	97.6	106.09	102.51	103.12	4.8	0.6	-2.8	0.006	-0.027
Batata, yuca y batata dushi	18.2	96.20	94.86	92.82	-0.8	-2.2	-3.5	-0.003	-0.006
Berdura	89.1	93.51	94.45	95.26	-2.2	0.9	1.9	0.007	0.015
Sucu, jam y otro tipo di cos dushi	42.0	110.98	126.55	127.02	1.1	0.4	14.5	0.002	0.063
Restante productonan pa alimentacion	80.1	108.25	120.51	120.70	0.7	0.2	11.5	0.001	0.094
Bebida no-alcoholico	123.6	112.58	118.35	118.63	-0.6	0.2	5.4	0.003	0.028
Cuminda pafo di cas	429.8	110.97	120.11	120.10	0.6	0.0	8.2	0.000	0.369
Otro bienes y servicionan	8,482.5	105.38	106.43	106.57	1.1	0.1	1.1	0.114	0.954
Otro bienes	4,735.8	107.44	106.80	106.86	1.2	0.1	-0.5	0.024	-0.257
Otro servicionan	3,746.7	102.77	105.95	106.21	0.9	0.2	3.3	0.090	1.211
CPI	10,000.0	106.30	108.00	108.14	1.0	0.1	1.7	0.134	1.736

Source: Central Bureau of Statistics Aruba

BONDIA ARUBA

BONDIA ARUBA

Editor
Caribbean Speed Printers N.V.
Aruba Bank N.V. Acc. #332668
Caribbean Mercantile Bank N.V. Acc. #23951903
RBC Royal Bank Acc. #13307728

Operations Manager
Mariette Engelhart

Redaccion
noticia@bondia.com
Pilar Flores (hefe di redaccion)
Angenette Figuereo (closer editor)
Leo Maduro
Andreina Morillo
Raisa Montilla
Oriana Geerman

Ehecutivo di Benta
sulaika.croes@cspnv.com
Sulaika Croes

Aviso y Arte
Sandra Loefstop
Lisa Tromp

Departamento Digital
Juan Luis Pinto

Administracion
accounting@bondia.com
Martha Arteta de Ariza

Distribucion
Jenny Kelly

Coleccion
Evelinda de Cuba - Tromp

Pre Press
Luis Fernando Arenas (Hefe)
Pablo Libre

Press
Roland Schenker (Hefe)
Omar Ramirez
Martin Boekhoudt
Francis Dirksz

Colaboracion
Assiociated Press
Ret Karibense
Data Key

Afiliacion
Sociedad Interamerica di Prensa (SIP)

DIRECCION
Adres: Weststraat #22
Tel: 582-7800
Email: noticia@bondia.com
aviso@bondia.com
info@bondia.com
Website: www.bondia.com
Facebook: @bondianoticia
Instagram:bondiaaruba

Editorial

Ta bira tempo pa...
Concentra riba otro trabao...

Awor cu nos mester por tin e confianza cu ta adapta e ley di supervision financiero segun acuerdo cu Hulanda, ta bira tempo pa cuminza concentra riba otro tarea importante pa gobierno di Aruba. Caso dado, nos haya nos confronta cu cambio inespera den parlamento, esaki lo tin consecuencia grave, pero nos ta spera cu parlamento no lo subi e caminda ey. Lo ta bon pa corda tambe cu e cooperacion cu Hulanda ta encera mas cu e pleitonan aparentemente eterno tocante finanzas. Tin varios asunto cu ta exigi atencion, di no solamente gobierno, sino di henter comunidad, y cu mester bin dilanti awor cu urgencia.

Kico ta e cosnan cu lo bay exigi atencion di gobierno, y di tur cu ta envolvi den dirigencia di nos pais? Nos no ta bay trata tur aki, pero tin mas edicion pa bay. Ta trata di asunto manera nos sistema di pension, pa cual tin acuerdo tres aña caba, cu Hulanda, den cuadro di e Landspakket, pa sea bin cu un edad di pension na 66 aña, o mas, o de lo contrario trece otro manera pa sigura e recursonan necesario pa deal cu e problema aki di un fondo di pension cu lo keda bashi den futuro. Como cu e medida mester ta tuma na 2025 caba, segun e acuerdo den e Landspakket, no ta nada tempran mas pa cuminza discuti e tema aki awor, pasobra aki un luna nos ta na apenas un aña cu e decision clave aki mester ta tuma. No a acorda pornada pa pone esaki den e Landspakket menciona, pasobra e medida actual di bay di 62 pa 65 aña ta termina e aña entrante, 2024. Si no sucede nada, na inicio di 2025 tur persona cu yega na edad di 65 aña, tin derecho riba nan AOV. No lo tin mas e tardanza di seis luna pa haya acceso na AOV, cu ta na vigor awor ainda, cu consecuencia fuerte pa fondo di AOV. E punto mas importante awor ta cu e ciudadano tin derecho pa haya sa na tempo kico lo ta e decision cu gobierno ta tuma. Si no ta aumenta edad di pension, lo mester tuma otro medida pa paga e gastonan proyecta. Mester ta un decision naturalmente tuma den consulta cu e partnernan social y demas entidadnan cu tin un interes den e asunto. E comentario aki por lo tanto no ta dirgi na gobierno so, sino na esnan cu ta defende interes specifico, pa nan cuminza atende e asunto aki, si nan ta desea di tin un aporte significativo den e debate nacional. No mester sucede loke a tuma lugar tempo a introduci e medida di bay pa 65 aña, mas di 10 aña pasa, sin un contribucion real di e sindicatonan, cu finalmente a rechaza tur colaboracion pa yega na un acuerdo conhunto. E acuerdo den e Landspakket no falta nada na claridad: ta bay 66 aña, a menos cu ta bin otro manera pa financia e asunto nos dilanti. No por ta cu ora finalmente ta sinta na mesa cu gobierno, ta solamente pa ataca y critica loke eventualmente gobierno of otronan ta propone. E asunto ta suficientemente dificil caba, hasta si tur hende ta sincero y di buena fe. Pero tin mas.

Unda seguro di pension pa sector priva ta?
Otro caso strategico regla mas di 10 aña pasa ta e seguro di pension obligatorio pa sector priva. Esaki tabata un deseo di hopi aña di varios sindicato y gremio empresarial. Gobierno a introduci e ley, y e implementacion ta den man di dos compania di seguro local. E companianan no tin ningun autoridad gubernamental pa vigila e proceso; nan ta simplemente sigura e companianan y nan personal cu acudi cerca nan. E ley ta bisa cu ta gobierno mester nombra un supervisor ('toezichthouder') cu mester vigila cumplimento di empresa y nan personal. Despues di mas di diez aña, ainda no tin un supervisor nombra, a menos cu a haci esey sin bisa nos... Contal cu no tin ningun claridad con ta para cu cumplimento. Anto algo mas: e incumplimento ta toca principalmente esnan di menos recurso, pa ken e areglo legal aki ta mas importante, pa nan por cobra un pension extra banda di nan AOV. Ora ta papia 'en voz alta' di pone 'e ser humano central', lo ta logico cu ta pensa na promer lugar, no na e asuntonan 'fancy' pa por saca potret manda pa prensa, pero na e tareanan basico aki di gobernacion. Claro cu esaki no ta resulta facil ni conveniente pa un promer mandatario cu a prefera di bay campaña cu bolbe na edad di pension di 62 aña recientemente, a sabiendas cu e situacion ta indica cu nos mester bay den e direccion contrario, manera e mes a palabra cu Hulanda na 2020 caba.

Un aspecto sumamente importante pa tuma na cuenta den e debate anticipa, ta con pa anda cu e contradiccion di bay na un edad di pension mas halto, mientras en general salud di nos poblacion ta bayendo atras. E tendencia actual ta cu enfermedadnan cronico manera cancer y problema cardiaco, ta ser detecta na edad cada vez mas hoben, cu consecuencia cu e grupo cu ta yega na edad di pension cu un salud regular ta bira cada vez mas chikito. Esaki cu efecto desastroso tambe pa nos seguro general medico. Sin duda algun un edad di pension mas halto lo mester bay acompaña pa medida special pa cierto grupo di profesion fisicamente exigente. Asina tin varios otro asunto di interes general cu ta requeri nos atencion, y esey manera bisa anteriormente, no ta tereno exclusivo di gobierno.

Asina bon
Nos Papiamento ta...?

Weita, wak o mira? Por ta, quizas, podise

Den nos edicion di awe nos ta bay den profundidad atrobe encuanto origen di cierto palabra, cu nos ta usa diariamente, hasta na cualkier momento, cu por timn un historia largo practicamente desconoci.

Nos tin palabra cu nos ta aplica como sinonimo sin cu nos ta preocupa di unda nan ta bin. Hende ta usa idioma pa comunica, no pa kibra cabez tocante nan origen. Den e serie aki si esey ta explicitamente e intencion. Un bon ehemplo ta e sinonimonan aki: 'wak', 'mira' y 'weita'. 'Wak' ta relativamente facil; e ta bin di Hulandes ('waken'). Pakico a scoge net e palabra aki di Hulandes lo keda un secreto, pasobra indudablemente e termino usa pa esey ta mas tanto 'kijken' o 'zien'. 'Waken' ta referi mas bien na 'vigila' cu na e significado cu el a haya cerca nos. Por ta cu hende semper ta busca palabra cu pa loke ta nan tono ta zona mas 'familiar' tumando na cuenta cu Papiamento semper tabata domina pa palabra di origen Latin (Portugues y Spaño) y aki 'kijken' o 'zien' no ta parce nos 'first choice'. Pero esey ta pertenece na un pasado dificil di descubri. Di cualkier manera anto, nos ta usa 'wak' na tur momento. Awor e otro sinonimonan. 'Mira' naturalmente ta bin di Spaño, y no di Portugues ('olhar'), pero cerca nos a bira mas bien loke na Spaño (y Portugues) ta representa pa e verbo 'ver', den e sentido cu bo no a haci solamente e intento di observa algo, sino cu efectivamente bo a haci esaki tambe.

Varios decada pasa, ainda tabatin un distincion mas explicito entre 'wak' y 'mira' mientras awendia ta usa nan mas y mas banda di otro como sinonimo. Mientras anto den pasado, si bo lo a bisa: "Mi a bay wak y mi no a wak nada," lo bo tabata obheto di harimento, y lo otro persona a coregi bo, bisando: "No, bo a bay wak y bo no a mira nada". Awendia quizas lo tin un hende coregi bo, pero probablemente no. E verbo 'wak' tabata den atencion publico tambe algun aña pasa, unda tabata usa e variante 'wakiendo' tratando esaki como un verbo di origen Portugues o Spaño, unda ta aplica loke yama e 'gerundio', cu ta expresa un proceso 'andando'. Cu 'wak' esey no ta posible pasobra e ta di origen Hulandes y no conoce, na Papiamento, un forma deriva di gerundio Spaño. Kico tabata anto e forma pa resolve esaki? Nos ta simplemente bisa 'Mi ta wak' mientras e contexto ta bisa cu ta trata di loke cu otro verbo lo ta e gerundio. Por ehemplo: 'mirando'.

Awor e otro verbo cu nos conoce desde antaño; di unda 'weita' ta bin? Muy probablemente di e verbo – antiguo – Spaño 'aguaitar'. Cierto fuente riba internet ta atribui e palabra na idioma Catalan ('guaita') cu ta significa 'vigilante, centinela' . De repente ta cende tambe un luz cerca nos tocante e 'wak' Hulandes, cu por a drenta nos idioma pasobra tabata usa esaki den e contexto specifico di trabao di un guardia, cu ta 'guaita' ('weita') o ta 'wak', di 'bewaken'?

Por ta, quizas, podise

Nos ta atende atrobe un topico cu den pasado nos a trata, pero awor di un otro angulo, cu informacion mas completo. Ta trata di e forma con nos ta describi algo cu posiblemente lo sucede, o cu por ta berdad, en todo caso algo cu ta incierto ainda. Nos conoce varios forma, manera 'por ta'; 'quizas' ('kisas') y 'podise'. Pa cuminza cu e ultimo aki: e ta bin di Portugues: 'pode ser' y ta ser usa asina tambe den Portugues contemporaneo.

Di un pasado distante nos tin tambe 'quizas', cu tambe ta existi den e Spaño actual, den dos forma, cu ta den uso banda di otro, esta 'quizás' y quizá'. E origen di e palabra, tabata primeramente 'quizá', cu ta bin di Spaño antiguo 'quiçabe' cu tabata significa 'quién sabe'. Despues a bin e variante 'quizás' pero cu no tin nada di haci cu un forma plural. Mas idioma conoce e forma aki di indica incertidumbre pa loke ta bay sucede; na Hulandes 'wie weet'; na Ingles 'who knows'. Na Papiamento nos conoce e expresion 'Dios sa' cu ta indica cierto incertidumbre, cu ta existi den otro idioma tambe. Den un frase como ehemplo: "Dios sa kico el a haci cu nan a cer'e."
Awor e variante completamente di nos propio Papiamento: 'por ta'. Esaki ta e equivalente exacto di e 'pode ser' (Portugues) o di Spaño: 'puede ser'. E unico problema cu nos por detecta cu esaki ta cu hopi hende awor ta skirbi e dos palabranan na otro: 'porta' loke ta causa confusion naturalmente. Ora nos ta papia, tin tur claridad cu mester existi; pero tambe ora di skirbi mester esey; ta pesey cu pa nos e ta keda 'por ta'.

Mal salud oral ta conecta cu diferente condicion sistematico

Ayera a inicia e campaña "New Year, New Smile" dedica na higiena y salud oral. Alina L'Isle, profesional den cuido oral, a tuma e iniciativa aki pa asina trece conscientisacion den pueblo di Aruba ariba e importancia di salud oral pa bienestar general di un persona.

L'Isle ta remarca cu salud oral ta un bista den e bienestar general. E sonrisa di un persona no ta solamente un refleho di djentenan saludabel, pero e ta un parti vital di salud y ta ofrece tambe e oportunidad pa explora e vinculo profundo entre salud oral y bienestar general.

"Un boca saludabel ta contribui na un curpa saludabel," el a indica.

El a splica cu investigacion ta sugeri cu mal salud oral ta conecta cu diferente condicion sistematico, manera entre otro malesa di curason, diabetes y mas. Cuido di e sonrisa ta un paso proactivo pa nutri henter e curpa humano.

Ademas, un bon salud oral ta yuda reforsa inmunidad. L'Isle ta resalta cu e boca ta e entrada di e curpa y un bon higiena oral ta yuda preveni bacterianan perhudicial di drenta den e sanger, sosteniendo e sistema inmunologico den su defensa contra infeccion- y malesanan.

El a remarca cu higiena oral tambe ta contribui na bienestar mental. Un sonrisa briyante hopi biaha ta bay man den man cu confiansa y autoestima positivo. Un persona cu ta mantene un bon salud oral, el a subraya, por impacta positivamente su bienestar mental, promoviendo un bida
mas feliz y sigur di su mes.

L'Isle a enfatisa cu mester crea habitonan saludabel y priorisa e salud oral pa stimula un estilo di bida cu habitonan saludabel. For di laba regularmente te na scoge un consumo consciente di cuminda, e habitonan aki ta contribui na un bienestar general.

Cu e campaña "New Year, New Smile", L'Isle kier conscientisa cada ciudadano pa priorisa nan salud oral den 2024. "Planifica bo bishita na bo dentista, adopta bo rutina di cuido oral, y presencia e efecto positivo cu esaki tin riba bo bienestar general. Hunto laga nos inspira un comunidad comprometi cu bienestar," el a destaca.

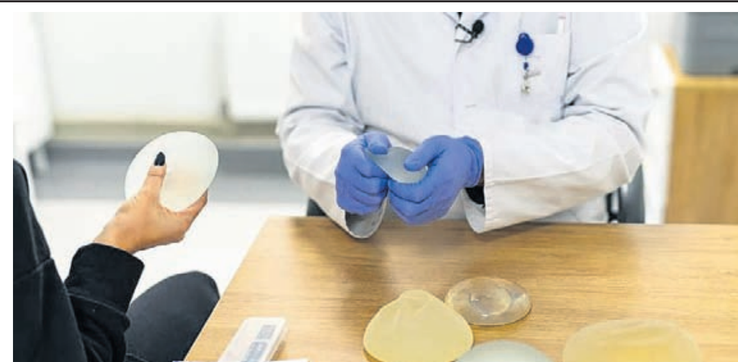
Hulanda:

Mas cu 6,000 hende muhe ta demanda compensacion pa implantenan di pecho

(NLTimes)—Un caso contra compania di implante di pecho Abbvie a cuminsa den corte na Amsterdam diabierna. Organisacion di derecho di hende muhe Bureau Clara Wichmann ta demandando dañonan sufri debi na implantenan di pecho defectivo. Mas cu 6,000 hende muhe a registra pa compensacion cu por conta pa un suma di 900 miyon euro en total.

E hende muhenan envolvi kier kita nan implante poni pa Abbvie debi na riesgonan di siguridad. Na 2017, RIVM a conclui cu hende muhe cu e implantenan aki tin 400 biaha mas riesgo pa desaroya un forma incomun di cancer linfatico—Breast Implant-Associated Anaplastic Large-Cell Lymphoma (BIA-ALCL).

E chens cu un hende muhe por desaroya BIA-ALCL pa ora e tin 75 aña ta rond di 1 den 7,000. Na Hulanda, 90 hende muhe cu implante di pecho a ser diagnostica cu BIA-ALCL. Pero e grupo di hende muhe bibando cu miedo di e cancer aki ta hopi mas grandi. Aproximadamente 60,000 hende muhe na Hulanda tin e tipo di implantenan aki.

Segun NOS, casonan similar contra Abbvie den Europa y Merca ta en camino. No ta claro con e compania farmaceutico ta mira e caso pasobra el a nenga di duna comentario mientras cu esaki ta den proceso legal.

DVG:

Vacuna di Influenza ta obtenibel na balor di 20 florin pa comunidad

Entrante diabierna dia 1 di december, ciudadanonan cu ta desea di cumpra vacuna di Influenza por haci esaki na un costo di fl 20,-. E vacuna por wordo cumpra unicamente na seccion di Malesanan Infeccioso (DBZ) situa na Avicenastraat #1 patras di edificio principal di DVG na Oranjestad. Orario pa cumpra vacuna ta di dialuna pa diabierna for di 7:45-11:45 di mainta y 1:15-3:30 di atardi.

Vacuna di COVID den bario su ultimo dia lo ta dia 5 di december den bario di Lago Height pa ser exacto e unidad mobil lo ta para na Centro di Bario Lago Height, despues di dia 5 di december ciudadanonan na risico por busca vacuna di COVID unicamente na seccion di Malesanan Infeccioso DVG. Te na e momento aki ainda e vacuna di COVID ta unicamente pa e grupo di personanan na risico.

Pa mas informacion like nos Facebook page Directie Volksgezondheid DVG Aruba, Follow nos riba Instagram directie_volksgezondheid_aruba, subi nos website www.dvg.aw, yama nos na 5224200 of mail nos na servicio@dvg.aw

Corsou ta bay reduci cantidad di scol di 95 pa 60

(CuraçaoChronicle) – E cantidad di scol na Corsou ta bay keda reduci di 95 pa 60. Al menos, esaki ta loke ministerio di Educacion ta anticipa. E cifra ta basa riba e cantidad actual y den futuro di mucha den edad escolar riba e isla.

Minister di Educacion, Ciencia, Cultura y Deporte, Sithree van Heydoorn a declara den su contesta na preguntanan for di parlamentario di PAR, Steven Croes tocante e proyecto di renobacion di scol a gran escala na Corsou.

Croes a puntra tocante e gasto total pa renoba tur scol. Segun e minister, mirando e poblacion di Corsou y e cantidad di nacemento pa aña, e demanda pa scol ta reduciendo. Basa riba tasa di nascemento, e cantidad rekeri di edificio di scol na Corsou ta bay ta aproximadamente 60 den tres aña, un reduccion di mas di 30 porciento. Segun e minister, no ta necesario pa renoba tur scol.

Pa e proyecto actual, financia cu fondonan Hulandes, ta calcula cu alrededor di 20 scol por keda renoba pa un suma maximo di 60 miyon florin, un averahe di dos miyon florin pa renobacion di cada scol.
Si mester renoba otro 40 scol, esaki ta bay rekeri 80 miyon florin. Gobierno Hulandes a priminti 30 miyon euro. Segun Van Heydoorn, ta crucial pa evalua cua scolnan tin mester di renobacion y cua no.

Tambe ta nota cu no tur scol ta rekeri mantencion mayor. Scolnan den bon condicion ta bay ricibi mantencion for di e presupuesto regular di gobierno di Corsou. Hasta a entrega un solicitud pa financia e grupo di trabao pa mehora facilidadnan deportivo pa scolnan.

Intento di suicidio di detenido wardando transportacion pa SDKK

(CuraçaoChronicle) – Un detenido cu tabata wardando pa bolbe prison SDKK na Corsou a purba di comete suicidio den Corte despues di e audiencia di su caso.

Miembronan di Servicio Special Nacional (LBD), responsable pa mantene orden publico den Corte y escolta e detenidonan, a informa nan mimebronan di sindicato Straf y NAPB di e incidente.

Nan a observa cu e detenido, sperando transportacion back na e prison, a cuminsa kibra su paña y mara esaki cu intencion pa haci daño na su mes of pio.

Miembronan di LBD a actua rapidamente pa preveni mas daño. Ta considera e incidente aki como e ultimo gota, ya cu tin malcontento andando cu e procedura actual. Tin hopi ta kere cu mester debolbe e detenidonan inmediatamente na e prison SDKK despues di nan audiencia den corte na lugar di mester warda pa un periodo extenso, manera ta e caso.

Hopi biaha e detenidonan mester warda te ora e casonan di otro detenidonan ta resolvi prome cu por transporta nan back na e prison. Esaki ta conduci na keho di detenidonan tocante hamber, fatiga y deprivacion di soño pa motibo di e espera prolonga. E problema ta empeora pa un escasez den transporte pa detenidonan.

Miembronan di LBD pa largo a boga pa un vehiculo special di transporte na Corte pa eficientemente escolta e detenidonan. Pa motibo di falta di transporte, nan mester warda pa transporte for di Barber, loke significantemente ta tuma mas tempo. Miembronan di sindicato a reuni na e Corte pa evalua e situacion y busca un solucion.

Oferta nobo programa pa tanki di Bullenbaai despues di retraso di pago

(CuraçaoChronicle) – E azeta warda den e tanki na Bullenbaai ta programa pa otro ronda di oferta despues cu e compradornan inicial a faya di cumpli cu nan obligacion di pago.

E di dos oferta mas halto for di e benta inicial awo tabatin te diabierna tardi pa completa e pago; de lo contrario, ta bay pone e azeta den otro ronda di oferta.

E desaroyo aki ta draai rond di e fuel oil originando di Caribbean Petroleum Refinery (CPR), cual pa motibo di iregularidadnan financiero, a perde un disputa legal contra Refineria di Corsou. E volumen cu ta den riesgo ta un cantidad substancial di 496,028 bari.

Mientras cu I&E Petroleum Group a sali como e oferta ganador den e prome findishi, nan a faya di cumpi cu e pago rekeri di $28.6 miyon, manera ta delinea den e terminonan di e findishi. E consorcio Hulandes, e di dos den linea cu e oportunidad pa adkiri e azeta den caso cu no tin pago, tambe tabatin te diabierna tardi pa cumpli cu e obligacionnan financiero. Si nan faya, e findishi ta programa pa reanuda dia 6 di december.

E valuacion general di e azeta ta para na aproximadamente $25 miyon. Ademas, CRU/RdK ainda ta wardando un $8 miyon den huur atrasa, cu cualkier fondo restante programa pa keda aloca na CPR.

Hopi votado di PVV no ta di acuerdo cu e retorico anti-Islam y Nexit

(NLTimes)—Hopi votadonan pa PVV no ta apoya e perspectivanan radical di e partido—"pusha Islam for di Hulanda" y e saca e pais for di Union Europeo. Nan ta spera cu nan partido lo mester modifica su perspectivanan pa asina goberna, y mayoria ta bon cu esaki, segun un encuesta conduci di Hart van Nederland di 1,000 votado di PVV den su panel di opinion.

Solamente 22% di votadonan di PVV ta bisa cu nan kier prohibi e Koran, y 32% kier cera moskeenan. Solamente 36% ta en fabor di un Nexit, y 43% ta apoya expulsa Turkia for di NATO. Tin algun perspectivanan controversial cu e votadonan pa PVV ta apoya en masa. Por ehempel, 87% di votadonan kier cera e frontera Hulandes pa buscadonan di asilo, aunke esey ta contra tratadonan internacional. Y mesun hopi votado kier mantene Zwarte Piet den su disfraz tradicional cu cara completamente preto, lipnan cora, renchi di oro y cabey krul. Esey a pesar di e hecho cu hopi ta experiencia e caricatura aki di un persona color scur como racista y discriminatorio.

Votadonan pa PVV mayormente ta apoya e plannan mas practico di e partido. Por ehempel, 93% kier pa odontologia ser implementa atrobe den e pakete di seguro di salud. 89% kier pa e edad di pension regresa na 65 aña. Y 83% kier aboli e deducibel di cuido medico y elimina reglanan di nitrogeno cu ta limita construccion di vivienda.

E resultadonan di encuesta a indica cu mayoria votado pa PVV no ta worry si Geert Wilders tuma mas distancia for di e perspectivanan mas radical di su partido. 70% a acepta e hecho cu PVV lo compromete riba tur e puntonan aki. 25% ta pensa cu Wilders lo keda firme riba e posicionnan mas controversial. Solamente 6% ta kere cu e partido no lo ser parti di e proximo gobierno.

Hulanda ta priminti 15 miyon euro pa e fondo di clima na COP28

(NLTimes)—Hulanda a priminti pa duna 15 miyon euro na e fondo nobo pa daño di clima cu a ser aproba na e cumbre climatico na Dubai diahuebs. Prome minister demisionario Mark Rutte a anuncia esaki durante su discurso diabierna na e cumbre COP28 na e Emiratos Arabes Unidos.

"Relativamente basta," Rutte a remarca. Alemnia y EUA, entre otro, ta contribuyendo 100 miyon dollar na e fondo. E 15 miyon euro for di Hulanda tambe ta diseña pa funciona como capital simia pa set up e fondo. Rutte a menciona cu Hulanda lo re-evalua nan contribucion despues, agregando cu "esaki ta ademas di e 900 miyon euro cu nos gobierno lo aloca den e financiamento di clima cuminsando for di 2025." E cumbre por ta su ultimo, aunke Rutte a bisa cu esaki ainda no ta cierto, como cu e ta depende si Hulanda lo tin un prome minister nobo otro aña.

E ex-lider di VVD ta sinti cu paisnan ta di pensamento cu "nos tin cu pura," como cu ainda tin tempo pa cambia rumbo di clima. Lidernan rond mundo a acorda na Paris na 2015 pa limita calentamento global pa 2 grado Celsius, preferiblemente 1.5 grado Celsius. Cientificonan di clima ta di acuerdo cu calentamento pio lo tin consecuencianan irevocabel.

ActionAid Nederland ta considera e contribucion di Hulanda na e fondo un bon comienso. "Pero mester haci hopi mas pa apoya comunidadnan cu ta afecta pa e consecuencianan masivo di e crisis di clima," segun consehero di politica Agnes Schim van der Loeff di e NGO. "15 miyon ta leu di ta e share husto di Hulanda basa riba nos emisionnan historico, pues nos ta spera pa un suma mas substancial pa yena e fondo berdaderamente."

NS ta anuncia schedule di emergencia nobo pa tempo di winter

(NLTimes)—NS y ProRail a desaroya un "Winter Emergency Timetable" pa mantene algun trein coriendo hasta den tempo di winter severo. Esaki ta pa sigura cu hende cu profesionnan crucial ainda por yega trabao mientras cu otro usuario ta ser conseha pa no biaha cu trein, segun NS.

NS ta tin un "winter timetable" pa ora cuminsa sneeuw of freeze. Interuptornan di rail ta hopi vulnerabel na tempo pisa pasobra nan por keda pega.ProRail lo kita 92% di e interuptornan for di uzo y desplega ekiponan pa mantene e 8% restante operacional. Den e scenario aki, 15% di tur trein por sigui core.

Chile: Presidente Boric ta ordena expulsion di stranhero den situacion iregular

(La Republica) – Presidente di Chile, Gabriel Boric diahuebs ultimo a anuncia e expulsion di stranheronan cu tin situacion iregular y ademas cu orden di detencion pendiente na e pais, den un tempo maximo di cinco dia. E orden a ser manda na autoridadnan policial cu mester cumpli pa controla e nivelnan di insiguridad publico den e nacion.

Por recorda cu gobierno di Boric a plantia un plan di registro biometrico pa stranheronan iregular e aña aki, e mayoria di nan ta di Venezuela. Te ciere di e proceso aki, solamente 127.000 persona a logra completa nan datonan. Esnan cu no a keda registra mester sali di e pais.

Di otro banda, oposicion Chileno a menasa di inicia un huicio politico contra minister di Interior y Siguridad, Carolina Toha, si e expulsion di 12.000 migrantenan iregular no lo tuma luga prome cu aña lo caba.

For di 2017 Chile ta bin registrando un aumento di yegada di stranheronan for di Venezuela, miles di nan a logra crusa e frontera di Bolivia of Peru canando di forma clandestino, poniendo nan bida den peliger.

Pa esaki, autoridadnan a informa cu 27 di november ultimo Polis Chileno a informa tocante e morto di un homber di nacionalidad Venezolano, di 63 aña, ken su curpa a ser haya na frontera entre Chile y Bolivia, cerca di e localidad di Colchane.

Segun e prome rapport, e morto di homber tabata pa causanan natural, pero no ta descarta e intervencion di otro personanan, considerando cu e luga unda a ser haya e curpa, ta ser utilisa pa "Coyotes" cu ta yuda migrantenan drenta for di Bolivia of Chile di manera iregular.

Compania Minero Canades a cuminsa huicio internacional contra Panama

(EFE) – Compania Canades First Quantum Minerals (FQM) y su filial Minera Panama (MPSA) ayera diabierna a informa cu a cuminsa un proceso na Corte Internacional di Arbitrahe, despues cu Corte Supremo Panameño e siman aki a declara inconstitucional e contract mediante cual nan ta explota e mina di koper mas grandi di Centro America den aire liber.

"29 di november, e empresa MPSA a cuminsa un huicio na Corte Internacional di Arbitrahe pa protege nan derechonan bao acuerdo di concesion 2023 den cual Gobierno di Panama a firma na comienso di e aña aki cu e compania. E acuerdo di arbitrahe ta establece cu e huicio ta bay tuma luga na Miami, Florida," un comunicado di e companianan a indica.

E informacion ta agrega cu na november ultimo, "First Quantum a presenta na Ministerio di Comercio y Industria di Panama un notificacion di intencion di cuminsa un huicio pa haci cumpli su derechonan conforma na loke ta estableci den e Tratado di Liber Comercio entre Canada y Panama. E aviso di intencion ta facilita e consultanan entre Gobierno di Panama y Minera Panama S. A (MPSA) pa evita e necesidad di presenta e huicio ey."

Cobre Panama ta un inversion di 10.000 miyon dollar, segun FQM. Ta e unico explotacion di e mineral aki na e pais centro Americano y pa 2022 a ubica den posicion number 12 como e mina di koper mas grandi na mundo den produccion, di acuerdo cu datonan di Grupo Internacional di Studio di Koper (ICSG, na Ingles).

Den e prome nuebe luna di 2023, e mina a produci cerca di 268.000 ton di koper, loke ta representa 2% di e produccion mundial, segun ICSG a indica.

Federico Alfaro, ken diahuebs ultimo a renuncia como minister di Comercio y Industria y ta esun cu a negocia e contract declara como inconstitucional, lunanan atras a declara cu Panama tabata exponi na demandanan di hasta 100.000 miyon dollar debi na e conflicto minero, un cifra cu analistanan local a reduci te 15.000 y 18.000 miyon dollar of hasta menos.

For di 23 di november e mina ta den "estado di preservacion y mantenemento sigur," segun loke e compania Canades mes a indica den un comunicado interno publica diahuebs ultimo pa medionan Panameño, den cual tambe ta informa di e suspension di contract di casi 7.000 trahado.

E medidanan aki ta considera un consecuencia "di actonan criminal" contra e mina den marco di protestanan nacional anti minero desaroya e ultimo luna na Panama, segun e compania Canades a sigura.

Peru: Ex-presidente Alberto Fujimori ta bay keda den prison

(La Republica) – Ayera 1 di december, Prome Husgado di Investigacion Preparatorio di Ica a resolve di declara cu e resolucion emiti pa Tribunal Constitucional (TC) cu tabata busca duna un amnistia na ex-presidente Alberto Fujimori, no ta ahusta na e procedura hudicial.

Dianan pasa, Corte Interamericano di Derechonan Humano (Corte IDH) a recorda na estado Peruano su mandato cu ta prohibi pa libera Fujimori, ken ta preso pa delitonan di lesa humanidad, despues cu Tribunal Constitucional a resolve cu no tabatin mester aclaria e fayo di 2022 unda a considera como valido e amnistia concedi na e ex-dictador.

Fujimori di 85 aña a ser condena na 25 aña di prison pa homicidio califica y lesion grave pa e casonan Barrios Altos na 1991 y La Cantuta na 1992 na unda a asesina 25 persona, mientras su Gobierno tabata enfrenta e guerrilla Sendero Luminoso, despues di e sentencia e ta permanece cera na e prison Barbadillo na Lima.

Fujimori ta conoci como un dictador despues di un auto golpi cu a duna 5 di april 1992 unda el a cera e Congreso inconstitucionalmente y hunto cu su asesor Vladimiro Montesinos a asumi e control total di Polis Nacional di Peru y Forsa Arma

Su siguidonan ta recordel'e como un lider di man duro cu a salba e pais di terorismo y un hiperinflacion di 7.500%, pero esnan contrario, ta afirma cu e tabata un persona dictatorial cu a disolve Congreso na 1992 y a viola derechonan humano pa mantene su mes durante un decada den e poder.

Haiti: Autoridadnan ta detene ex-lider rebelde Guy Philippe despues cu Merca a repatri'e

(AP) — Autoridadnan na Haiti a detene ex-lider rebelde Guy Philippe ayera na un warda di polis unda el a keda un dia despues cu Merca a repatri'e na Haiti, segun su abogado.

Philippe ta condena pa labamento di placa, y tabatin un rol clave den e rebelion na 2004 contra ex-presidente Jean-Bertrand Aristide y tambe tabata acusa di a planea e atakenan contra warda di polis y otro obhetivo.

Philippe tin un orden pendiente resultando di un atake fatal na 2016 contra un warda di polis den ciudad di Les Cayes, agentenan di polis a bisa Associated Press diahuebs, papiando den condicion anonimo pasobra nan no tabata autorisa pa papia cu medionan di comunciacion.

Philippe tabata deteni bao observacion, y esaki usualmente ta dura 48 ora, pero no a acus'e di nada y un audiencia no a tuma lugar, segun abogado Jean Joseph Louicher a bisa reporteronan reuni pafo di warda di polis. "Pakico mi cliente no por recupera su libertad pa ta cu su famia?" Louicher a bisa, agregando cu autoridadnan a bis'e solamente cu ainda no tabatin orden pa libera Philippe.

Louicher a bisa cu Philippe ta deteni den un cel su so y cu a ricibi cuminda, awa y un corchon.

E ex-lider rebelde antes tabata fungi como hefe di polis na e ciudad nort di Cap-Haitien y tabata recientemente eligi den Senado Haitiano, na momento cu autoridadnan a arest'e na Haiti na januari 2017 mientras e tabata participando den un show di radio en bibo.

El a keda extradita na Merca, unda a sentenci'e cu nuebe aña den prison despues di a admiti culpabilidad pa un cargo di labamento di placa. Autoridadnan a bisa cu el a usa su posicion halto dentro di Polis Nacional di Haiti pa duna proteccion pa cargamentonan di droga a cambio di hasta $3.5 miyon den soborno.

Philippe, kende a declara den entrevistanan recien cu e tin intencion pa ta involucra den asuntonan di su pais, a yega back na Haiti mientras e pais ta lucha cu violencia amplio di gang y un profundisacion di instabilidad politico.

Guerline Jozef, fundador di e organisacion comunitario basa na Merca, Haitian Bridge Alliance, a cuestiona pakico a bula Philippe na su pais natal durante un tempo di disturbio, y a acusa gobierno Mericano den un declaracion ayera di ta complice "den contribui na e desestabilisacion andando" na Haiti.

Un vocero di Departamento di Seguridad Nacional Mericano a referi pregunta na Departamento di Estado, cu a bisa den un declaracion breve cu Merca "ta continua sosteniendo esfuersonan pa reforsa condicionnan di seguridad cu ta conduci na tene eleccion liber y husto y mantene stabilidad a largo plaso na Haiti."

"Gobierno Mericano a enhuicia y condena Sr. Philippe pa su crimen, y el a completa su sentencia," un vocero di Departamento di Estado a bisa. "No tin ningun base mas pa Sr. Philippe keda na Merca."

Venezuela: Gobierno y oposicion ta bay di acuerdo pa revisa inhabilitacion

(ElNacional) – Gobierno y oposicion Venezolano a acorda diahuebs 30 di november cu lo revisa e inhabilitacionnan politico di dirigentenan opositor a traves di un procedemento cu lo ta den man di Tribunal Supremo di Husticia (TSJ).

Embahada di Noruega na Mexico, cu ta actua como garante den e proceso di negociacion entre gobierno y antichavismo, a duna di conoce a traves di e red social X (antes Twitter) e recepcion di un procedemento estableci pa e TSJ pa percura pa e revision di e inhabilitacionnan dicta pa Contraloria General di e Republica (CGR).

"E partinan a acorda un procedemento pa percura pa e revision di e medidanan di inhabilitacion dicta na diferente persona cu ta aspira pa postula nan mes como candidatonan den eleccion presidencial di aña 2024," e comunicado di Noruega ta bisa.

Segun e texto publica, esaki ta forma parti di e acuerdonan cu e partinan a firma na Barbados.

Esaki ta habri un caminda pa e eventual candidatura di opositor Maria Corina Machado den eleccion presidencial di 2024, inhabilita te cu 2030.

E texto ta señala cu e interesadonan mester acudi personalmente na e Sala Politico Administrativo di TSJ pa eherce un recurso contra e inhabilitacion cu e persona tin imponi, compaña di un amparo cautelar entre 1 y 15 di december.

Ademas, cada un di e solicitantenan di e lantamento di e inhabilitacionnan ta compromete nan mes na respeta e Constitucion, honra y defende e patria, acepta e decision di TSJ cu ta emiti e recurso aki y rechasa cualkier forma di violencia den e ehercicio politico.
Despues di esaki, e organismo lo pronuncia su mes ariba e admision di e demanda y amparo solicita, conforme e principionan di rapidez, eficiencia y eficacia.

Despues cu e documento a bira conoci, Gerardo Blyde, hefe di e delegacion opositor a reacciona ariba su rednan social: "E acuerdo di Barbados a determina cu mester a establece un caminda cu rapidez cu mester permiti habilita e candidatonan presidencial. E precedente cu amparo cautelar ta den e caso di M. Rosales otorga cu e admision di e recurso."

Mientras cu Jorge Rodriguez, representante di e gobierno a señala: "Awe nos a duna un paso mas den e direccion corecto, ratificando loke a keda acorda na Barbados, pa haci respeta e decisionnan di e institucionnan, di e Estado di derecho y e Constitucion na Venezuela. Laga nos sigui avansa. Dentro di e Constitucion tur cos, pafo di e constitucion, nada."

Mas trempan, e gobierno di Joe Biden a sigura cu e ta permanece atento na e decision di e lantamento di e inhabiltacionnan politico opositor y e liberacion di ciudadanonan Mericano y presonan politico deteni inhustamente.

Despues di e firma di un acuerdo entre e gobierno di Nicolas Maduro y e Plataforma Unitaria di e oposicion, Merca a manifesta su expectativa y comprendemento di cu Venezuela prome cu fin di november lo defini un proceso y plaso precies pa e readmision di tur e candidatonan.

Corte di Apelacion na Illinois ta afirma condena y sentencia di prison di actor Jussie Smollett

(AP) – Un corte di apelacion a sostene e condena pa conducta desordena ayera di actor Jussie Smollett, kende ta acusa di a fabrica un atake racista y homofobico contra su mes na 2019 y gaña tocante esaki na polis di Chicago.

Smollett, kende a aparece den e show di television "Empire" a reta e rol di fiscal special, seleccion di hurado, evidencia y cantidad di otro aspecto di e caso. Pero tur a keda rechasa den un opinion 2-1 di Corte di Apelacion di Illinois.

Smollett a reporta na polis cu e tabata victima di un atake racista y homofobico di dos homber bistiendo ski mask. E buskeda pa e agresornan pronto a bira un investigacion riba Smollett su mes, conduciendo na su aresto pa cargonan di a orkestra henter e asunto.

Autoridadnan a bisa cu el a paga dos homber cu e tabata conoce di su trabao den "Empire", cu a filma na Chicago. Fiscalnan a bisa cu Smollett a bisa e hombernan ki insulto pa grita y pa bisa cu e tabata den "pais MAGA," un referencia na slogan di campaña presidencial di Donald Trump.

Un hurado a condena Smollett na 2021 pa cuatro cargo di conducta desordena, un cargo cu por entrega na Illinois na momento cu un persona gaña polis. Awo e ta bay tin cu completa un estadia di 150 dia den prison cu tabata parti di su sentencia. Smollett a pasa apenas seis dia den prison mientras su apelacion tabata pendiente.

Abogadonan di Smollett, kende ta color scur y gay, publicamente a bisa cu e tabata victima di un sistema di husticia racista y hende hungando politica.

"Nos ta preparando pa escala e asunto aki na Corte Supremo," vocero di Smollett, Holly Baird a bisa, referiendo na e corte mas halto di Illinois y tambe notando cu e opinion di e corte di apelacion no tabata unanime. Hues Freddrenna Lyle lo a elimina e condena. El a bisa cu tabata "fundamentalmente inhusto" pa nombra un fiscal special y acusa Smollett ora ya caba el a cumpli servicio comunitario como parti di un deal di 2019 cu fiscalnan di Cook County pa cera e caso.

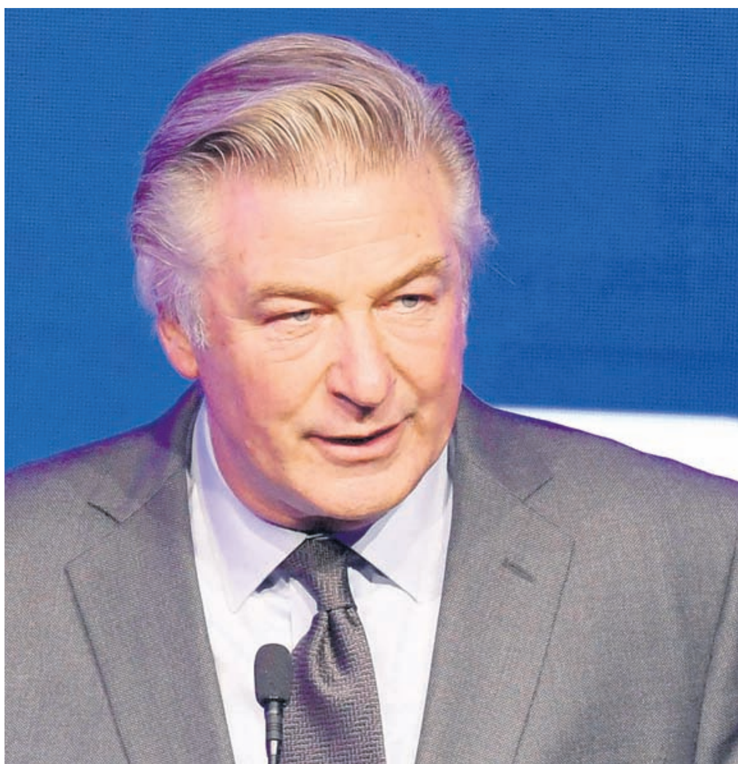
"E tabata sentido comun cu Smollett tabata negociando pa un resolucion completo di e asunto, no solamente uno temporal," Lyle a bisa.

A nombra fiscal special Dan Webb pa investiga pakico a drop e caso. Un Gran Hurado subsecuentemente a restaura e cargonan contra Smollett na 2020, y Webb a conclui cu tabatin "abuso substancial di discrecion" den oficina di fiscal estatal durante e ronda anterior.

Smollett no tabata immuun na un ronda fresco di cargonan, segun huesnan David Navarro y Mary Ellen Coghlan a bisa den e opinion mayoritario. "E record no ta contene ningun evidencia cu (fiscalnan) a bay di acuerdo cu no lo sigui procesa Smollett a cambio di cumpli cu servicio comunitario," nan a bisa.

Famia di marinier asesina na Afghanistan ta fracasa den gana demanda contra Alec Baldwin

(AP) - Alec Baldwin no mester a paga nada pa resolve un demanda di 25 miyon dollar entrega pa miembronan di famia di un marinier asesina na Afghanistan despues cu e actor a critica nan riba rednan social a causa di e incidente di dia 6 di januari na U.S Capitol segun Baldwin su abogado a informa.

Hues di districto di New York Eduardo Ramos den augustus a retira e demanda cu e ruman y casa di Lance Cpl. Rylee McCollum di Jackson, Wyoming despues cu McCollum su famia no a otorga un amienda na e demanda mientras Ramos a pidi nan pa haci esaki prome cu September. E hues a cera e caso den october.

Baldwin no a paga nada pa resovle e caso, su abogado Luke Nikas a bisa diaranson. E caso no a mira actividad desde e tempo aki, segun documentonan di corte. Abogadonan di ambos banda, incluyendo McCollum su famia su abogado Dennis Postiglione no a duna comentario riba e caso.

Rylee MCCollum y 12 otro marinier a ser asesina cu bomb suicida na aeropuerto di KAbul den e ultimo dianan di e guera entre Merca y Afghanistan den aña 2021. Baldwin a manda e famia un suma di 5,000 dollar pa yuda nan despues di esaki. E demanda, otorga inicialmente na Wyoming y despues na New York, ta acusa cu Baldwin a expone e famia na un gran cantidad di odio riba rednan social den aña 2022 ora cu el a alega cu Roice McCollum tabata un "insurrectionist" pa motibo cu el a atende ex president Donald Trump su marcha dia 6 di januari na Washington D.C.

Roice McCollum a protesta pacificamente y legalmente y no tabata entre e personanan cu a drenta U.S Capitol y nunca a keda aresta ni tampoco acusa of interoga pa FBI segun e demanda. Sinembargo, e tabata un "figura publico limita" bao ley pa motibo cu el a papia tocante su ruman homber su morto riba noticierionan y tabata relaciona cu Baldwin, un celebridad conoci, riba rednan social, Ramos a declara ora cu a descarta e demanda. Pa comproba su caso como un figura publico limita, McCollum mester a demostra cu Baldwin a actua cu mal intencion den su contra. E no a haci esaki, nificando cu Baldwin su comentarionan tabata proteha bao su derecho di tin libertad di expresion, Ramos a declara.

E demanda a ser otorga mientras Baldwin ta enfrenta bataya legal pa e morto di un cinematografo riba sitio di grabacion na New Mexico den aña 2021. Baldwin tabata señalando e arma ora cu esaki a los un tiro, asesinando Halyna Hutchins y heridando e director Joel Souza. Fiscalnan special inicialmente a retira e acusacion di a intencionalmente causa e morto pero awo ta busca manera di bolbe trece dilanti e acusacion aki contra e actor despues di a yega na informacion nobo den e caso y di kier a presenta e informacion aki na hurado.

Aruba Caiso & Soca Monarch 2024 lo tuma luga riba dia 26 & 27 di januari

Musiconan ta cla pa duna un tremendo show riba tur dos anochi final di ACSM2024

Stichting Musica a yama un reunion cu musiconan en cuadro di e Aruba Caiso & Soca Monarch (ACSM) Finals. E organisacion a habri e reunion cu un aplauso y a complementa e musiconan riba e presentacion cu nan a duna durante e Soca Prefinals. Cada artista y banda a sali afo cu yen di animo y por a nota con e publico presente y esnan cu a sigui e transmision for di na cas tabata entusiasma y a biba e momento hunto cu nan door di grita, baila, apoya, like, share y comment.

Stichting Musica a duna informacion relata na e planning di e dos anochinan Final y a duna tur cantante y lider di banda presente e oportunidad pa haci pregunta y duna sugerencia. Diferente opcion a wordo treci dilanti, di cual esnan presente a unanimamente dicidi pa combina e categorianan Caiso y Groovy Soca riba diabierna, 26 di januari 2024 y e categoria Power Soca riba diasabra, 27 di januari 2024.

Despues di e Prefinals, Stichting Musica a sigui di biaha cu e preparacionnan pa e gran ACSM Finals y a haci un calculacion di tempo basa riba e cantidad di banda, artista y cantica cu a pasa pa e Soca Finals hunto cu e cantidad di inscripcion ricibi pa e categoria di Caiso. Manera tur promotor, Stichting Musica ta ricibi un permiso pa organisa e evento y mester cumpli cu e orario stipula pa e festival. Ora cu a calcula e combinacion di Groovy Soca & Power Soca riba un solo anochi, esaki a resulta den mas o menos 10 ora di show cual no ta ideal. Pa e motibo aki a yama tur hende hunto pa delibera riba otro opcion.

Presidente di Hurado, Sr. John Hassell, tambe tabata presente y ora cu e decision a wordo tuma, a confirma cu riba e prome anochi lo saca e ganador di ambos categoria Caiso y Groovy Soca na final di e anochi ey mes. Riba e di dos anochi lo saca e ganador di e Power Soca. Esaki kiermen lo tin hopi suspension durante tur dos anochi y cu Aruba lo por celebra Carnaval 70 cu dos anochi grandi di musica y entretenimento.

Stichting Musica ta satisfecho cu e presencia di mayoria lider di banda na e reunion y a urgi nan pa comparti e update importante aki cu nan miembronan di banda. Lidernan di banda y cantantenan cu no tabata presente por tuma contacto libremente cu Sra. Inky Richarchson di Stichting Musica pa ricibi mas detaye of splicacion. E organisacion ta gradici tur musico cu a participa na e reunion, cu a trece puntonan valido y diferente consideracion pa dilanti, pa por a evalua e situacion riba un nivel profesional y na final yega na un solucion hunto.

Un recordatorio ta bay na tur participante di ACSM2024, cu segun Rules and Regulations di e contest, tur lyrics pa e categoria di Caiso mester wordo entrega pa dia 15 di januari 2024 na arubacsm2019@gmail.com. Tambe, cada cantante mester avisa oficialmente si nan lo haci uzo di video y efectonan special durante di nan show. Lidernan di banda mester entrega nan band list completo pa dia 24 di januari 2024 na e mesun e-mail adres aki.

Relaciona cu Dia Mundial di Diabetes 2023:

Aruba One Happy Island Lions a presenta charla educativo tocante diabetes y nutricion

Relaciona cu "Dia Mundial di Diabetes", e aña aki un biaha mas Aruba One Happy Island Lions Club a sigui cu su campaña di prevencion di Diabetes door di informa, educa y conscientisa nos comunidad riba e padecemento aki poniendo enfasis special riba nos muchanan.

Diabetes ta un epidemia mundial cu no ta discrimina genero, ni edad. E complicacionnan principal ta enfermedad cardiovascular, ceguera, problema cu riñon y amputacion di pia. Ta ser calcula cu pa aña 2045 alrededor di 700 miyon persona lo padece di diabetes. Bringa Diabetes ta un di servicionan global di Lions Club International, cual ta un desafio grandi pa nos humanidad y como Lions Club nos ta kere cu ta nos deber pa enfrenta esaki.

Na Aruba actualmente tin mas di 8000 persona cu ta uza medicamento pa diabetes, no por laga afo cu pa cada persona cu ta diagnostica y sa cu nan tin'e, tin un persona eyfo cu no sa cu nan tin diabetes, resultado cu e cifra real ta dobel. Pa locual ta mucha bou 14 aña na e momentonan aki Aruba tin 25 mucha cu diabetes tipo 1 y 1 mucha cu diabetes tipo 2. Aruba One Happy Island Lions Club hunto Fundacion Diabetes Aruba, POH siman pasa tabata na scol basico Santa Anna na Noord caminda a duna un presentacion informativo y educativo riba Diabetes y Nutricion, conscientisando nos muchanan riba un alimentacion saludabel y un bida activo.

E meta di e presentacion tabata pa empodera nos muchanan cu conocemento riba diabetes, pa reduci y preveni pa nos muchanan haya diabetes tipo 2 y alabes conoce mas di cerca kico diabetes tipo 1 ta, creando un ambiente na scol cu ta duna sosten y miho entendimento riba e tema aki.

E presentacion tabata uno interactivo y participativo cu e alumnonan, a splica riba entre otro e posibel sintomanan di diabetes cualnan ta sed excesivo, orina frecuentemente, falta di energia, wak wazig etc.

Den forma di wega a presenta diferente productonan manera yoghurt, malta, juice, fruta, pastechi, softdrinks etc., productonan cu ta wordo consumi diario y con pa haci uzo di esakinan di un forma mas sabi. Con pa mantene nos mes saludabel? Come bon! Tambe riba e beneficionan di realisa actividad fisico, por ehempel door di haci un deporte. Tur alumno di e scol a ricibi un appel y tambe a comparti foyetonan informativo con pa come y hiba un bida saludabel.

Desconocidonan a comete destruccion na ex-Warda di Polis nan di Oranjestad

Diahuebs mainta a drenta informe di cu lo tin un caso di destruccion na e ex-Warda di Polis nan di Oranjestad. Mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a constata destruccion na ambos edificio pero no a encontra niun hende. Polis a tuma datos di e incidente aki.

Pashent di Respaldo a bira deremate, a pidi presencia di polis pa yuda domina su agresividad

Diahuebs mainta a drenta informe di cu un pashent di Respaldo lo a bira deremate y cu nan no Por control'e.

Mesora a dirigi varios unidad di polis pa asina yuda domina su agresividad. Na yegada di e patruya nan a intermedia. Polis a tuma datos di e incidente aki.

Durante un control polis a haya atributonan pa prepara y consumi droga

Diaranson anochi polis a topa cu un auto sospechoso yena cu hende bayendo direccion di Sero Patrishi, mesora polis a para e auto y haci un control.

A baha tur hende for di e auto y a controla den e vehiculo. Scondi den e auto a haya atributonan pa prepara y consumi droga y tambe un arma blanco cualnan a ser confisca.

Despues di e control a laga nan bay sigui nan rumbo.

Un Lexus a bay dal tras di un scooter na Savaneta

Diaranson anochi a drenta informe di un accidente na Savaneta, mesora a dirigi un patruya na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un accidente entre un Lexus y un scooter unda e Lexus a bay dal tras di e scooter. E motociclista a pleita un rato cu e chauffeur y despues a subi su scooter y a bay lagando su slofnan atras.

Accidente cu hende herida pa falta di preferencia dilanti ELMAR

Diahuebs mainta a drenta informe di un accidente cu hende herida dilanti di ELMAR na Wilhelminastraat, mesora a dirigi tanto polis como ambulance na e sitio.

Na yegada di e patruya a bin compronde cu aki ta trata di un accidente pa falta di preferencia. E impacto tabata fuerte y un persona a resulta herida. Na yegada di e ambulance a atende e victima y a transporte pa hospital.

Deepfake di e guera na Gaza ta aumenta miedonan tocante AI su poder pa mal informa

(AP) - Entre imagennan di e bombardeo di casnan y cayanan na Gaza, algun a sobresali pa e horor inmesno; babynan sangriento y bandona. Mira pa miyones online desde cu e guera a cuminsa, e imagennan aki ta crea usando inteligencia artificial.

Si bo mira nan di cerca, bo por mira dedenan cu ta bira di manera straño of wowonan cu ta briya cu un luz cu no ta natural, tur señal cu e imagen a ser crea digitalmente. Sinembargo, e horor y rabia cu e imagennan aki ta causa ta real. Potretnan di e guera entre Israel y Hamas a dolorosamente ilustra AI su potencial como un herment pa propaganda, usa pa crea imagennan cu ta parce real.

Desde cu e guera a cuminsa luna pasa, e imagennan cu ta crea digitalmente a plama riba rednan social y nan a ser usa pa haci acusacionnan falso tocante e responsabilidad di e mortonan of pa gana hende tocante atrocidadnan cu nunca a tuma luga. Mientras mayoria di e acusacionnan cu ta circula online tocante e guera no tabatin mester di AI y a bini for di fuentenan mas convencional, avancenan tecnologico ta biniendo cu un frecuencia den aumento y cu tiki bista riba dje. Esaki a haci e potencial pa AI bira otro forma di arma sumamente aparente y a ofrece un bista di loke ta den futuro conflictonan, eleccionnan y otro eventonan grandi.

"E lo bira pio, hopi mas pio, prome cu e situacion mhora," Jean-Claude Goldenstein, CEO di CREOpoint, compania basa na San Francisco y Paris cu ta haci uso di AI pa evalua con valido acusacionnan online ta, a expresa. E compania a crea un base di dato di e imagennan falso mas viral cu a sali for di Gaza. "Potretnan, video y audio; cu AI generativo e lo yega un escala cu nunca antes nos a yega di mira."

Rond di mundo tin un cantidad di agencianan di tecnologia cu ta trahando riba programanan nobo cu por distingui e 'deepfake' for di imagennan real,aplica logo cu ta informa tocante su origen of ta scan texto pa verifica cualkier acusacionnan of ponencia cu por a ser poni pa AI. "E proximo ola di AI lo ta; Con nos por verifica e contenido cu tin den publico. Con bo por detecta mal informacion, con bo pro analisa texto pa determina si e ta confiabel?" Maria Amelie a expresa.

E tipo di programanan aki lo ta di interes inmediato pa educadornan, reporteronan, analistanan financiero y otronan interesa den saca afo cua ta e contenidonan falso,plagiarismo of fraude. Programanan similar ta ser diseña pa saca afo cua ta imagennan of videonan crea.

Mientras e tecnologia aki ta mustra prometedor, esunnan usando AI pa gana hopi biaha ta un paso mas dilanti segun David Doermann, un cientifico di computer cu a ldiera esfeurso na Defense Advanced Research Projects Agency pa responde na menasanan di siguridad nacional cu imagennan manipula pa AI ta trece. Doermann, ken awo ta un profesor di universidad, a bisa cu efectivamente responde na e desafionan politico y social di inteligencia artificial su mal informacion lo rekeri ambos miho tecnologia y miho regulacion, standardnan boluntario den e industria y inversionnan extenso den e programanan di literatura digital pa yuda usuarionan di internet por saca afo e maneranan cu por distingui berdad for di fantasia. "Cada biaha cu nos lansa un herment cu por detecta esaki, nos adversarionan por usa inteligencia artificial pa cubri e evidencia," Doermann a splica. "Detection y purba di delete esaki no ta e solucion mas. Nos tin cu yega na un solucion hopi mas grandi."

Dunando forma na e costanan di mañan: e futuro di restauracion di habitat di costa

Un partnership nobo entre Wereld Natuur Fonds-Nederland (WWF-NL), Dutch Caribbean Nature Alliance (DCNA) y Coastal Dynamics lo lidera un iniciativa pa defini futuro proyectonan di conservacion y restauracion den e habitatnan costero di Caribe Hulandes.

E estudio ambicioso di viabilidad aki, cu ta concentra riba mata di mangel y cama di yerba di lama, tin como meta pa crea un portfolio di proyecto dirigi riba futuro. den e habitatnan costero di Caribe Hulandes. Centrado den mata di mangel y raderas marino, e ambicioso estudio di viabilidad aki tin como meta elabora una cartera di proyecto cu vision di futuro. E meta ta pa fortifica e areanan aki contra menasanan creciente manera cambio di clima, contaminacion y desaroyo di costa no sostenibel, sigurando nan salud duradero y nan resiliencia.

Caribe Hulandes ta aloha ecosistemanan insular unico cu ta enfrenta retonan debi na desaroyo excesivo, cambio di clima y otro presion ambiental. E ecosistemanan di costa ta representa areanan di importancia critico, particularmente pa loke ta trata nan biodiversidad, resiliencia climatico y patrimonio cultural. E estudio di factibilidad proponi tin como meta vence e brechanan den experiencia, recurso y colaboracion na e seis islanan Caribe Hulandes (Aruba, Corsou, Boneiro, Saba, St. Maarten y St. Eustatius).

Metanan

E meta principal di e proyecto ta pa ehecuta un estudio di factibilidad profundo den cuadro di e Programa di Conservacion y Restauracion di Habitadnan principal di DCNA. E componentenan principal di e estudio ta inclui evaluacion di e estado actual di e mata di mangelnan y e camponan di yerba di lama, participacion di e partinan interesa y realisacion di un evaluacion general di e recursonan.

Solucionnan basa riba naturalesa

E estudio lo enfoca riba restauracion di area di costa, specificamente dirigi riba e camponan di yerba di lama den colaboracion cu e organisacionnan di parke di Dutch Caribbean. E meta ta pa desaroya un enfoke cu ta inclui naturalesa cu solucionnan basa riba naturalesa pa mehora resiliencia y sostenibilidad. En general, e proyecto aki tin dos meta principal:

Estudio di factibilidad: Evalua e factibilidad di e esfuersonan di conservacion, incluyendo e rekisitonan tecnico, financiero y di recursonan humano.

Intercambio di conocemento y desaroyo di capacidad: presenta experiencianan, aborda brechanan di conocemento y desaroya capacidad entre e organisacionnan di parke pa iniciativo di restauracion efectivo.

Planificacion anticipa

E exito di e estudio di factibilidad ta crucial pa crea un comprension integral di e condicionnan di e habitad di cota, fomenta colaboracion y pone e basenan pa futuro programa di restauracion. Door di uni esfuerso, e estudio tin como meta mehora comunicacion, intercambio di conocemento y uzo di recurso na e seis islanan.

Federacion Europeo di gimnasia ta rechasa regreso di atletanan di Rusia y Belarus den competencia

(AP) — Cuerpo gobernante di gimnasia na Europa a vota contra permiti gimnastanan Ruso y Belaruso pa bolbe na competencianan internacional, treciendo den duda con nan lo por cualifica pa Olimpiada di proximo aña.

Federacion Internacional di Gimnasia (FIG) ta permitiendo atletanan Ruso y Belaruso pa bolbe como "atleta neutral individual" sin simbolonan nacional for di dia 1 di januari, den linea cu recomendacionnan di Comite Olimpico Internacional. Sinembargo, Gimnasia Europeo a bisa cu su miembronan a vota ayera pa no cumpli cu e plan aki.

"E Asamblea General di Gimnasia Europeo a vota contra permiti atleta- y oficialnan di Rusia y Belarus pa bolbe competencianan oficial di Gimnasia Europeo for di 1 di januari 2024 bay dilanti, pues no siguiendo e decision di FIG," a bisa den un declaracion.

FIG a bisa Associated Press den un declaracion via email cu a "tuma nota di e decision" di Gimnasia Europeo. "Maske esaki por tin un impacto riba clasificacion Olimpico a traves di campeonatonan continental, FIG no por duna mas detaye riba esaki te despues di consulta cu tur stakeholder," a bisa.

Rusia y su aliado Belarus ya a keda fuera di hopi evento pa clasificacion pa gimnasia Olimpico desde cu FIG a prohibi nan despues di invasion Ruso di Ucrania aña pasa.
Campeonatonan Europeo proximo aña tabata spera di ta oportunidadnan clave pa Rusia clasifica gimnastanan den e ultimo lugarnan ainda disponible pa Olimpiada na Paris. Paisnan Europeo tambe ta anfitrion di algun evento den serie Mundial di FIG, cu ta

Gol na ultimo momento ta laga Ajax fuera di Europa League

(NLTimes) – Un eror di portero di Ajax, Diant Ramaj den tempo extra a duna Olympique Marseille un victoria vital 4-3 riba Ajax.

E portero di 22 aña di edad a entrega un penalty, cual Pierre Emerick-Aubameyang a converti pa completa su hat trick. Brian Brobbey y Chuba Akpom a anota e golnan pa Ajax den e partido. Ajax awo ta oficialmente fuera di UEFA Europa League pa e temporada aki.

Marseille a ricibi un penalty den e fase di apertura di e partido. Jorrel Hato a keda penalisa pa un foul riba Ismaila Sarr despues di seis minuut. Pierre Emerick-Aubameyang a converti e penalty.

Brian Brobbey a empata algun minuut despues, despues cu un pase briyantemente prepara cu Steven Berghuis a duna e delantero e espacio pa mand'e cas.

Marseille a hacie 2-1 den minuut 25. Chancel Mbemba a anota e bala convincentemente den e skina for di un tiro di skina bon probecha di Jonathan Clauss.

Igual cu durante e partido na cas, ambos banda tabata dunando un les riba con no mester defende, mientras Ajax a empata algun minuut despues. Berghuis a hunga e bala den pia di Brobbey, kende a lans'e leu cu facilidad prome cu completa e chens facil.

Aubemayang a haya un di dos gol espectacular den e partido den segundo minuut di e di dos mita, pa duna e banda Frances un bentaha 3-2. Amine Harit a acerca e porteria y a manda e bala den e post, unda e delantero di Gabon a mand'e den e gol.

Capitan di Ajax, Steven Bergwijn a yega cerca di empata e partido despues cu e hala a vence tres defensa prome cu portero di Marseille, Pau Lopez a stop su tiro.
Berghuis a laga su emocionnan domin'e y a haya su mes retira despues di hunga un ora di e partido. E centrocampista a discuti cu un ball boy prome cu el a bay cu un tackle peligroso riba Joaquin Correa. Referee Simone Sozza inicialmente a duna un carchi geel prome cu cambi'e pa un carchi cora despues di check e replay.

A pesar di e desbentaha numerico, e team di Amsterdam a empata na di 79 minuut. Un biaha mas, Chupa Akpom a sali for di e benchi pa anota. Kristian Hlynsson a haci un pase perfecto pa e delantero Ingles, kende a anota.

E prome partido entre e bandanan a termina 3-3, y e di dos aki tabata parce di ta bay e mesun caminda te ora delantero di Ajax, Diant Ramaj a haci un eror fatidico. E tabata un catch facil pa e portero Aleman-Kosovo, pero el a laga e bala cay prome cu dive y conecta cu Sarr. E referee a duna Marseille nan di dos penalty di e partido, cual Aubameyang a converti un biaha mas pa completa su hat trick.
Ajax a keda afo di e Europa League e temporada aki. Brighton y Marseille a continua den e grupo. John van 't Schip su banda ainda por keda na di tres lugar, loke lo clasifica nan pa e UEFA Conference League. Nan tin dos punto, cu AEK Athens dilanti di nan cu cuatro punto. Ambos banda ta enfrenta otro den e ultimo partido di e grupo.

Atleta Mikel Schreuders di Aruba ta logra su clasificacion pa Paris 2024

Cu un tempo di 21.93, participando den e US Open 2023, atleta elite di natacion Mikel Schreuders ta logra su clasificacion cu tempo A pa Weganan Olimpico Paris 2024.

Lancy Lynn por gana 24 miyon dollar pa dos temporada cu Cardinals

(AP)—Lance Lynn por gana te cu 24 miyon pa dos temporada como parti di su contract cu e ekipo di baseball St. Louis Cardinals.

E hungado di 36 aña ta garantisa 11 miyon dollar como parti di e acuerdo anuncia dia 21 di november. E ta haya un salario di 10 miyon dollar otro aña, y e trato ta inclui un opcion di ekipo di 10 miyon dollar pa 2025 cu un compra di 1 miyon dollar. E por gana 1 miyon den bonus di prestacion pa innings na 2024: 1 miyon dollar cada un pa 170 y 190.

Ademas, e prijs por escala pa 2 miyon dollar basa riba innings na 2024: tambe 1 miyon dollar cada un pa 170 y 190. Lynn lo haya un bonus di asignamento si e ser transferi. Tambe e lo ricibi un suite di hotel durante biahenan.

St. Louis tambe a acorda na un contracto cu 75 miyon dollar cu Sonny Gray, e runner-up di e votacion di AL Cy Young Award e aña aki, y un acuerdo di 13 miyon dollar pa un aña cu Kyle Gibson.

Lynn a pasa e ultimo temporada cu Chicago White Sox y Los Angeles Dodgers, cabando 13-11 cu un 5.73 ERA cu tabata casi un recorido mas halto compara cu esun anterior. E ganado di All-Star dos biaha, ken a sali tercera den e votacion di AL Cy Young Award, a picha riba ekiponan di Worlds Series pa St. Louis na 2011 y 2013. El a yega 72-47 cu un 3.38 ERA pa e Cardinals entre 2011-17 y ta 136-95 cu un 3.74 ERA den 12 temporada di major league. Tambe el a hunga cu e Twins, Yankees y Rangers, y mester 11 inning pa yega na 2,000 den su carera.

LAFC ta spera pa caba e temporada mas largo den historia MLS cu un otro Copa

(AP)—E temporada mas pisa den historia di Major League Soccer (MLS) ta yegando su fin pa Los Angeles FC. Y ainda nan tin un chens pa caba cu un Copa.

LAFC ta anfitriona Houston Dynamo diasabra den e final di Western Conference, cual lo ta su di 52 wega di 2023 den tur competencia. Ningun ekipo di MLS a hunga mas wega den un calendar cu LAFC, cual a logra e logro dudoso ey por medio di gana Supporter's Shield y su prome Copa MLS aña pasa y despues tin basta exito den e torneonan di temporada pa cual el a cualifica e aña aki.

Ora e hungado- y coachnan di LAFC mira atras, tin biaha nan no por corda tur wega, tur competencia y tur reto cu nan a enfrenta e aña aki. "E temporada e aña aki, bo mester mir'e den varios parti," segun mediocampista Kellyn Acosta. "Bo tabatin e Champions League, bo tabatin Open Cups, Leagues Cup, e prome parti di e temporada regular y awo e playoffs, pues bo por mira tur cos den torneonan chikito."

Si LAFC por derota Houston, e lo biaha bay Ohio pa un segunda aparencia tras di otro den e final di Copa MLS otro siman sea na Cincinnati of Columbus. LAFC por bira e prome campeon di Copa MLS tras di otro desde cu LA Galaxy a logra esaki na 2011 y 2012.

Ademas di e cantidad di competencia, ningun ekipo den MLS a hunga mas weganan grandi den un aña compara cu LAFC, cual a participa den e Champions League di CONCACAF, the U.S. Open Cup, Leagues Cup y Campeones Cup ademas di e temporada regular di MLS cu 34 wega y playoffs. Pero ningun di e weganan aki a resulta den un trofeo: LAFC a yega dos final no-liga, pero a perde ambos.

Pa simplemente yega asina leu ta un logro extraordinario caba den MLS, sinembargo. E reglanan di salario di e liga ta frustra doñonan ambicioso cu ken inverti mas placa pa crea agenda mas profundo—y e reglanan ta penalisa su ekiponan di campeonato por medio di haci'e mas dificil pa e clubnan ey mantene nan top hungado mientras cu nan ta pagando bonus di campeonatonan ainda y dunando aumento den salario.

LAFC a logra su compromisonan increiblemente, treciendo un ekipo competitivo den cada competencia. E ekipo a bay den un depresion di seis siman despues cu a perde e final di Champions League contra León na comienso di juni, pero Cherundolo a saca su ekipo for di e depresion aki y back den contencion pa un otro titulo MLS.

*Opinion ta un seccion di **Bon Dia Aruba** specialmente pa brinda oportunidad na lectornan individual pa expone nan opinion. Contenido publica di ningun manera ta refleha opinion di **Bon Dia Aruba** y ta pa responsabilidad exclusivo di e organisacion/individuo cu ta ofrece esaki pa publicacion. **Bon Dia Aruba** ta reserva e derecho di no publica texto ofreci, si esaki segun e medio no ta cuadra cu e normanan di decencia cu nos ta mantene, pa evita contenido cu ta innecesariamente ofensivo. Esaki suheto na evaluacion exclusivo di **Bon Dia Aruba**.*

OPINION

Skirbi pa drs. Melva Croes-Yánez (Neuropsicologo):

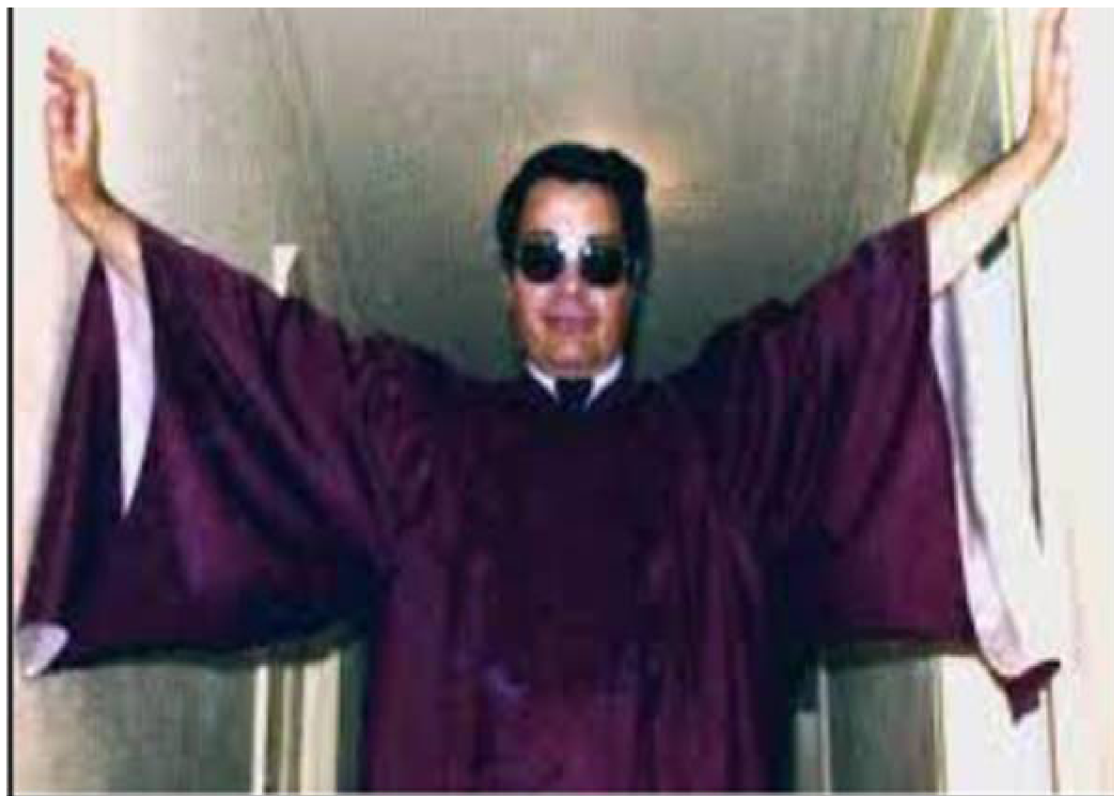
45 aña di e masacre na Jonestown parti 4: Con poder absoluto por hundi un comunidad

E comienso y fin di poder absoluto di Reverendo Jim Jones

Aki ta sigui e di cuatro parti di e serie pa "45 aña di e masacre na Jonestown" pa drs. Melva Croes-Yánez.

Unabes den Jonestown, Jim Jones a logra su meta di ta lider absoluto di su comunidad "Tempel di Pueblo" unda e por a eherce su (obsesion) pa poder absoluto liber di tur cuestionamento y metemento di prensa y gobierno aya na Merca…libertinahe completo!

E tempo ey Forbes Burnham, prome ministro di Guyana, tabata convenci cu tabata trata di un "Religion" cu ta 'suppose' di ta algo di 'Dios'… pues algo 'Bon'! E tereno cu a wordo otorga na Jim Jones pa su "Tempel di Pueblo" tabata (casi 16 km2 erfpacht pa 25 aña; y pa 0.0062 $ cen pa m2) y Jim Jones a haya esaki pa e por cultiva casava y otro cuminda pa su pueblo. Desde comienso e gobierno di Guyana no a sinti e necesidad di interveni den e bay bin di Jim Jones den e 'Jungle', 37.5 kilometro leu di e gobierno di Georgetown.

Segun documentacion ("Alternative Considerations of Jonestown & Peoples Temple", San Diego State University) e Prome Ministro Burnham tabatin un hopi bon relacion cu Jim Jones. Tambe ta menciona cu Jim Jones tabata presiona y menasa e Prome Ministro aki pa otorga permisonan pa loke Jim Jones mester (corupcion?). Algun ehempel di esakinan tabata: exigi permiso pa un medico (un siguido) cu no tabata certifica pa traha como medico. Tambe exigi pa duana bira cara ora cierto mercancianan (?), destina pa Jim Jones, drenta. E gobierno tambe tabata permiti adoptacion di mucha Guyanese pa wordo agrega na e culto riba peticion di Jim Jones. Remarcabel ta cu e Prome Ministro semper a mantene e existencia di Jonestown y su contactonan estrecho cu Jim Jones como secreto pa e pueblo di Guyana. Ta te despues di e masacre e ciudadanonan di Guyana a cuminsa bira altanto pa medio di informe di pafo di Guyana.

Awo tin hende cu lo opina 'pero dicon Jim Jones NO a scoge pa mira e cuestionamento di autoridadnan y Prensa Mericano, como algo pa repenti, drecha su comportacion y cuminsa un bida nobo y miho na Guyana?' E realidad ta cu Jim Jones a tuma e cuestionamento aya na Merca como un atake riba su "Poder creciente" y a scoge pa sigui cu su adicion (droga, sex, poder, etc.) y establece su mes na un luga unda su so por a haci y deshaci sin limite y unda e por tabata Messiah, Leader Divino, Dios, Tata, Dad, etc., den su iglesia.

Otro lo puntra pero pakico ora su siguidonan tabata wordo abusa, nan no a hisa bela bay lag'e cu su Tempel aya na Guyana? E simpel contesta aki ta MIEDO! Mester corda cu Jim Jones tabatin Poder y control maximo riba su comunidad y tabata demostra esaki tambe. Tabata bisto su siguidonan tabata su pertenencia/rehen. Hasta cu tur paspoort, documento y placa di cada habitante tabata den poder di Jim Jones. Tur hende a comprende cu NO por trata di bandona e culto y esnan cu pensa di huy, mester a pensa hopi pero hopi bon prome door cu e campo tabata rondona pa guardia pa registra tur bay bin di e habitantenan y actua conforme Jim Jones a dicta. Ademas, tur hende den e comunidad ey tambe tabata na altura di presencia di hopi arma, procedente di Rusia, cu tabata drenta ilegal. Mester corda cu Jim Jones su filosofia di bida tabata Marxismo y cu su relacion cu Rusia, por medio di embahador di Rusia na Georgetown, tabata hopi bon mes. E comunidad na Jonestown tambe tabata na altura di Jim Jones su contacto estrecho cu Gobierno na Georgetown. Hasta cu Jim Jones tabata pretende y gaba bou su comunidad cu e tin e Prome Ministro den su saco y bou menasa y si e Prome Ministro NO cumpli, e comunidad mester prepara pa bay den atake. Ta bini acerca cu esunnan, hasta mucha, cu no tabata na Jim Jones su agrado, lo mester enfrenta castigo severo (por ehempel isolacion, tira den pos, etc.). Tambe e tabata menasa cu acaso un hende kier huy, autoridadnan di Guyana ta para su tras y lo mata esnan cu kier a huy na frontera. Pues e hendenan tabata changa!.

E Ultimo Ehercicio y su Ultimo Palabranan
Comienso caba di 1978 Jim Jones a sospecha cu Merca a sigui vigil'e y a cuminsa e tempo ey caba prepara su comunidad pa e asina yama "Suicidio Revolucionario", esaki durante e anochinan di "White Night"; unda cu sirena lo zona diripiente den marduga pa cumpli cu e drill y prepara pa ora e enemigo Merca bini.

Si scucha un grabacion di e ultimo oranan di Jim Jones y su culto e anochi dia 18 di november 1978, e a cuminsa bisa su siguidonan "Mi a trata duna boso un bon bida. A pesar di tur loke mi a intenta di haci, un grupo chikito di hende a haci nos bida imposibel. Referiendo na e asesinatonan di e miembro di congreso y e periodistanan e merdia ey riba pista di aterisahe, Jim Jones a sigui bisa "Di ningun manera nos por scapa di loke a pasa awe. Nos ta sinta awo riba un bari yen di explosivo." (cu otro palabra awo si Merca ta bin regla cuenta…). E a sigui bisa: "si nos no por biba na paz, nos lo muri den paz".

Despues di e mensahe aki e a ordena su comunidad pa cuminsa e ehercicio/drill y bebe e 'Flavor-aid' bruha cu entre otro Cyanida. Mayoria no por a kere cu e ehercicio aki tabata uno real y e ultimo. Nan a kere cu tabata trata di un 'drill' mas! Ta ora cu nan a mira e babynan ta muriendo, nan a realisa cu ora zero a yega. Den un grabacion por scucha con Jim Jones ta encurasha esnan cu a cuminsa tambalia y kier a hala tras pa bebe e veneno. Esnan cu a resisti Jim Jones a duna ordo na su ayudantenan pa forsa nan door di inyecta nan cu e veneno. Den un rapport forensico a raporta marca di hangua na garganta y lomba di e fayecidonan.

Por conclui cu e poder maximo (abuso di poder/intimidacion/ control mental y miedo) di Jim Jones tabata e causa principal cu a conduci cu casi tur di su siguidonan a obedec'e ciegamente pa un morto venena. Esaki por a surgi solamente ora NO tabatin barera pa frena e abuso di poder di Jim Jones y libertinahe a bira e norma.

Den e proximo parti lo pone e abuso di poder di Jim Jones den perspectiva y traduci esaki den e bida diario actual.

Otorgamento di permiso general pa Gaita y Dande

Manera ta tradicion di tur aña, Alto Comisario di Polis Sr. Ramon Arnhem, ta convoca un permiso general pa presentacion di gruponan di Gaita,Folklore, Aguinaldo y Dande dilanti negoshinan riba nos isla. E permiso aki ta vigente cuminsando for di dia 1 di December 2023 te cu dia 31 di December 2023.

Contacto: E permiso general aki ta mara na e condicionnan manera prome cu cualkier grupo por haci uzo di e permiso otorga den e convocacion aki e persona encarga cu e grupo mester tuma contacto cu e seccion di Planologia y Informacion di Cuerpo Policial durante oranan di oficina. For di 7'or di mainta te 3'or di atardi y nan number di telefon ta 585-2500. Durante fin di siman por tuma contacto cu departamento di Planologia y Informacion via di Central di Polis na number di telefon 100. E personanan en cuestion lo controla si e luga caminda e actuacion lo tuma luga ta apropia of no.

Reglanan: Gruponan di Gaita, Folklore, Aguinaldo y Dande por haci nan presentacion te cu 10'or di anochi. No mag stroba ni trece trafico den peliger bou di ningun circunstancia. No mag laga sushi of cualkier desperdicio atras riba caminda publico despues di e presentacion. No mag toca den vecindario di misa durante sirbishi, hospital, casnan di anciano of otro instituto cu ta duna cuido medico, ni den vecindario di stacionnan di gasolin.

Recordatorio: E permiso aki ta conta specialmente pa Gaita, Folklore, Aguinaldo y Dande. E permiso aki NO ta conta pa un banda, conhunto of agrupacion musical. Durante control Polis mira cu un banda of agrupacion musical ta tocando cu no ta gaita of dande lo para e evento cu consecuencia cu por haya un multa. Banda of agrupacion musical mester busca un permiso general.

Cuerpo Policial ta subraya cu mester obedece tur ordo di Polis relaciona cu Orden Publico y Polis ta autorisa pa para e evento na momento cu Orden publico ta rekeri esaki of na momento cu constata cu a viola cualkier di e condicionnan aki.

Parokia "Inmaculada Concepcion" Santa Cruz cu invitacion pa Fiesta Patronal

Diabierna, dia 8 di December, Parokia di Santa Cruz ta celebra fiesta di nan Patrona "Inmaculada Concepcion di Birgen Maria". E siguiente actividadnan ta bay tuma luga como preparacion pa e gran celebracion aki.

Nobena: di diaranson, 29 di november pa diahuebs, 7 di december 2023. Oracion ta cuminsa tur dia den siman pa 6:15pm cu ofrecemento di Santo Rosario na Mama Maria y 7:00 di anochi cu Misa canta. Diadomingo, dia 3 di december, oracion ta cuminsa pa 7:15 am, sigui pa Sacrificio di misa canta.
Nochi di Bela (Noche de Velitas): diahuebs, 7 di december, celebra bispo di Fiesta di La Birgen Inmaculada Concepcion, bao di Misa 7:00 pm. Trece un bela pa rindi homenahe na La Birgen Maria. Esaki ta un tradicion bunita cu a adopta di comunidad Latino y Colombia specialmente.
Sacrificio di misa y adoracion cu exposicion di santisimo: diabierna, dia 8 di december: lo cuminsa pa 4:00or di atardi cu Exposicion di Santisimo unda tur cu ta desea por bin adora Hesus den Santisimo Sacramento di Altar.

Procesion cu santisimo y La Birgen: 6:00pm. Salida for di parking lot pariba di misa y caba na entrada principal di misa.
Fiesta di "Inmaculada Concepcion" cu Misa Solem: Despues di e procesion ta sigui cu Misa Solem celebra pa Obispo Luis A. Secco y Pastornan di otro parokia cu canto di Coro Mixto di Santa Cruz.

Ban como famia den e gran celebracion di Fiesta di "Inmaculada Concepcion di La Birgen Maria", pidi e Mama di Hesus, pa intercede cerca su Yiu pa proteccion di tur famia riba Aruba y mundo henter. Masha danki. Saludo fraternal.

King Classic Sudoku

	8				6			
	3		7		8	4		
	6				5			7
4	5	9		8		3		6
		3		6			5	8
8	1	6	5	3			9	
	2	1		5				9
		7		1	4			2
5		8			2			1

Difficulty: ★★ 11/21

Clasificado
ECONOMICO
aviso@bondia.com

Personal GRATIS max. 20 palabra
PASA LAGA BO AVISO NA OFICINA DI BON DIA ARUBA WESTSTRAAT#22 FOR DI 9:00AM-4:00PM
Email nos na classified@cspnv.com

TA BUSCA
Inwonend huishoudelijk, Personeel
Yama na 594 3121 durante ora di oficina
217252

SERVICIO PUBLICO
Masaje reductores, terapias para el dolor, terapia infraroja, kinesiotape, tratamiento faciales Avicenastraat #18 local A
Tel. 566 1412 /561 8520

SERVICIO PUBLICO
Ta traha y renoba Cas drecha dak, ta basha vloer, pleister, verf cas, traha cura, pega mosaico
Tel.563 4168

SERVIO PUBLICO
Ta ofrece pa verf y chapi cura bon prijs. Nos ta hiba e sushi. Yama pa mas informacion na
563 4828 / 5679610

SERVICIO PUBLICO
Buscando auto pa huur y na bon prijs? yama nos
Tel. 593 9953/ 593 8453

SERVICIO PUBLICO
Mi ta chapi, lanta sushi, corta mata, transporta frigidaire, was-machine biew, drecha cas, etc.
Tel. 564 1979

SERVICIO PUBLICO
Nos ta chapi, corta y planta mata, brinda tur servicio cu bo cura mester. Tira sushi afo,
Tel. 738 1908

SERVICIO PUBLICO
Pa trabou di data-entry of update di bo administracion pls contact:
Tel.568 2339

TA BENDE
Caha di Orgel aña 1997, 6 cylinder cu su loudspekers Fls.14.000 por yama
Tel. 593 9614
Mr. Loy Ras 749 2533

SERVICIO PUBLICO
Nos ta haci trabou di plomeria, electricidad, hardineria incluye hiba sushi Handy man.
Tel.742 6250

SERVICIO PUBLICO
Mi ta ofrece pa cuido di mucha di dialuna pa diabierna y weekend. Pa informacion
Tel. 558 7310

SERVICIO
Reforsamo papiamento-españo, of españo pa papiamento pa hende mayor y mucha
Tel. 563 4641

SERVICIO PUBLICO
Limpiesa pa cas y auto
Presure wash cura di cas Laba muebles, laba tapijt laba vloer
Tel. 593 9464

TA HASI
Trabou di **Pleister 14fl mts², Pintura, Patios y Bloki**
Tel : 6302305

TA BUSCA
Progresivo Holding and Management Company ta busca Handyman
Yama na 594 3121 durante ora di oficina
217252

TA HUUR
Camber cu tur cos inclui na Playa
Tel. 564 1979

TA OFRECE
Servicio pa hacer limpieza y cuido de niños
Pa mas informacion
Tel. 569 3253

SERVICIO PUBLICO
Mi ta ofrece servicio di electricista en general corto circuito y mantencion
Tel.566 5026

SERVICIO PUBLICO
Mi ta ofrece servicio pa haci reparacion di porta, ventana y hopi mas. Pa mas informacion
Tel. 563 6762

Sushi den cura?
Ta piki sushi cu pick-up grandi pa Afl 75,= pa buelta.
Yama nos na
561 4297 of 561 5179

Pronostico di tempo

Tempo:
Awe tardi y awe nochi: parcialmente nubla y generalmente seco
Den marduga y mañan: parcialmente nubla cu un awasero breve

Temperatura maximo 31 grado Celsius
Temperatura minimo 27 grado Celsius
Indice di calor (heat index) den y rond di oranan di merdia: 32 pa 39 grado Celsius
UV index: 8

Bahada di solo : 6:12 pm
Subida di solo : 6:46 am.

Biento:
Modera for di direccion generalmente oost;
Forsa 3 te 4 (12 te 30 km/ora, 7 te 16 nudo).
Den dia basta fuerte te posiblemente fuerte den rafaga;
Forsa 5 te 6 (31 te 50 km/ora, 17 te 27 nudo).

Situacion general di tempo pa proximo 24 ora:
Humedad ta wordo trece den e fluho di biento pa region local. Esaki lo pone temporalmente mas nubla forma y pasa over di area local y genera un awasero pasahero te breve localmente.

Condicionnan maritimo/estado di lama:
Na partinan protegi di costa: keto, rond di 1 pia.
Na partinan zuid: trankil te modera, entre 2 pa 3 pia.
Na partinan oost te noordwest di costa: generalmente modera cu olanan entre 4 pa 5, localmente 6 pia.

Cas Di Cultura
Vondellaan 2 Aruba
297-582-1010

F A D A
Campanastraat 5 Aruba
297-583-2999
297-583-9610

F A V I
Primavera 233 Aruba
297-582-5051
297-582-5222

F E P O
Engelandstraat 15 Aruba
297-583-1016
297-583-6607

Fundacion Contra Violencia Relacional
Tel: 583-5400

Fundacion Autismo Aruba
Irenestraat 21 Aruba
297-588-1179

Fundacion Pa Nos Muchanan
Cumana 2 Aruba
297-583-4247

Fundacion Tel Pa Hubentud
Wilhelminastraat 19 Aruba
297-588-6138

Koningin Wilhelmina Fonds
Spinozastraat 9 Aruba
297-582-0412

Mary Joan Foundation
Sabana Blanco 8 Aruba
297-588-9999

Rode Kruis Aruba
Pedro Gallegostraat 14
Tel.297-582-2219
Fax 588-3376

Famia Planea (SBVO)
Avenida Milio J Croes 17 B Aruba
297-588-9591
www.famiaplanea.org
famiaplanea@hotmail.com

Stichting Fundacion Guia Mi
George Madurostraat 34
297-582-0088

Y M C A
Calbasstraat 1 Aruba
297-582-3072

AL-ANON group
Sabana Liber #8, Noord (close to the hotels)
Tel: 736-2952 or 593-7081

Dokter na warda

Oranjestad	San Nicolas
Hospital	Imsan
7:00 pm / 10:00 pm	24 ora

Botica na warda

Oranjestad:	San Nicolas:
Eagle	Centro Medico
Tel. 587 9011	Tel. 584 5794
EMERGENCIA	911

POLIS

Oranjestad	100
San Nicolas	104
Santa Cruz	105
Noord	107
Tip Line	11141
Brandweer	115
Ambulance	911
Hospital	527-4000
Imsan	524-8833
Warda Costa	913
Seguridad Nacional	11911
Cruz Cora	582-2219

BOTICA

Aloe	584-4606
4 Centro Medico	584-5794
Central	585-1965
Dakota	588-7364
Del Pueblo	582-1253
Eagle	587-9011
Kibrahacha	583-4908
Maria	585-8145
Di Servicio Noord	586-4606
Oduber	582-1780
Paradera	588-6638
San Lucas	584-5119
San Nicolas	584-5712
Santa Anna	586-8181
Santa Cruz	585-8028
Sero Preto	584-4833
Trupial	583-8560

UTILIDAD

Setar	117
Web	525-4600
Elmar	523-7147

FUNERARIA

Aurora	588-6699
Royal Funeral H.	586-4444
Ad Patres	584-2299
Olive Tree	584-8888

Servicio di Taxi

Aruba Transfer Tour & Taxi C.A.
Tel: 582 2116 /582 2010

Taxi Adres Services (24h)
Tel. 587 5900

A1 Taxi Services Aruba
Tel: 587-8850
Tel: 280-2828
Whatsapp: 592-7024

Bo a hasi mi curason mas contento cu curason di un hende cu tin cosecha. Abundante di grano y cu tin abundancia di biña nobo. Lo mi bay drumi trankil y pega soño pasobra ta boso lo duna mi seguridad.
Salmo 4: 7-9

Nos ta anuncia fayecimento di:

Norma Yolanda Jacobs

Mihor conoci como "Joly/Janda"
*11-11-1937 - †27-11-2023

Na nomber di su:
Casa: †Francisco Tromp
Yiunan: Norman Tromp y Sugeiry Tromp Garcia
Rigoberto Tromp y Genesis Tromp Briceño
Nieto(a)nan: Sophia Tromp
Nordin Tromp y Mary - Jane Ras
Lacy-ann Tromp
Mayornan: †Herminio Jacobs y
†Epifania Quant
Rumannan: †Irving Jacobs y Sheila Jacobs
Ingrid Jacobs y Bito de Lange
Iha: Chela Vrolijk y Famia
Tantanan: †Vera Ras
†Salome Tromp
†Teresita Quant
†Simona Quant
Otro tantanan, omonan y famia
Sobrino(a)nan: Tania Jacobs, Tatiana Jacobs, Clyve Malmberg, Jorge Jacobs,
Osiria Jacobs, Maria Elena de Lange, Chando de Lange, †Marlon Jacobs
Suegro(a)nan: †Bruno Arends
†Maria Tromp
Swa y cuña nan, primo y prima nan, sobrino y sobrina nan, tanta y omo nan, comer y comper nan, bisiña nan, amigo y amiga nan, ex colega nan di Ontvanger der Belasting, amistad nan di Crystal Casino y Stellaris Casino y demas colega nan y conocirnan.

Demas famia nan: Jacobs, Tromp, Quant, Ras, Ridderstapt, Briceno Lesandrina, Vrolijk, Zievinger, Odor, Pieter, Orman, Garcia, Bislip y otronan.

Despensa nos si den nos tristeza nos por a lubida cualkier otro miembro nan di famia di nos difunto mama stima.

Oportunidad pa condolencia: Aurora Funeral Home, diamars 5 di december 2023 di 7:00 pa 9:00 pm.

Ta invita pa e acto di entiero cu lo tuma lugar diaranson 6 di december 2023 na Misa Pro Catedral San Francisco na Playa di 2:00 pa 4:00 pm nos difunto ta reposa den misa, despues lo sali pa Santana Central Sabana Basora.

Nos ta pidi nos disculpa despues di entiero nos no ta ricibi bishita na cas pa condolencia. Danki di antemano pa e comprension.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Cumana # 76 & # 44/ van Speyckstraat # 1
Oranjestad, Aruba
Telephone: (297) 588-6699
E-mail: info@aurorafuneralaruba.com

Drenta su portanan cu gradicimento,
drenta su tempel cu cantica di alabansa,
glorific'e, bendiciona su Nomber.
Salmo 100:4

Cu dolor na nos curason, nos ta participa fayecimento di nos ser stima:

Alric Optato Winklaar

*12-04-1962 - †21-11-2023

Na nomber di su:
Tata: Ostacio Winklaar
Mama: +Swinda Winklaar

Rumannan:
Lutgarna Croes y famia
Edsel Winklaar y famia
Jeritza Winklaar y famia
Edsly Winklaar
Izairha Winklaar

Tantanan:
Serita Melfor
Dita Alberto y famia

Primo y primanan:
Esther Baart y famia
Sherline Baart y famia
Otmar Baart y famia
Zaharia Mercelina y famia
Urvin Melfor y famia
Endy Melfor
Renaise Melfor y famia
Gisela Baart y famia
Igna Martijn y rumannan

Subrina y subrinonan:
Ray Winklaar y famia
Aisha, Nigel y Richendro Winklaar
Patrick Croes
Paula Tromp-Croes y famia
Chanetsa Woods-Winklaar y famia
Sianara Winklaar

Agradecimiento ta bai na gerencia di Marriott Hotel Resort pa tur e anja nan di servicio y un danki na tur e colega nan di Marriott Hotel Resort cu a traha cu Alric. Un danki tambe na Hospice Atardi cu a Brinda Alric cu e cuido y cariño.

Demas famia:
Winklaar, Baart, Martijn, Melfor, Croes

Ta invita pa acto di entiero cual lo tuma lugar na Aurora Funeral Home diasabra 2 di December 2023 di 9'or pa 11'or di mainta. Despues lo sali pa Santana Central Sabana Basora.
Condolencia lo tuma lugar na Aurora Funeral Home diabierna 1 di December 2023 di 7'or pa 9'or di anochi.

Disculpa nos si den nos tristesa nos por a lubida algun fammia of conocir.

Aurora
Royal Pray
Funeral Home & Crematory

Cumana # 76 & # 44/ van Speyckstraat # 1
Oranjestad, Aruba
Telephone: (297) 588-6699
E-mail: info@aurorafuneralaruba.com

"Señor ta mi wardador, mi no tin falta di nada. Den cunuco di yerba berde e ta pone mi sosega. E ta hiba mi na awa trankil, pa mi bolbe haña forsa"
Salmo 23

Cu profundo tristesa den nos curason, pero agradecido pa tur loke ela nifica pa nos y conforme cu boluntad di Dios nos ta anuncia cu a bai sosega den brasa di Señor, Mi mama, nos ruman y nos tanta stima

Teresita Tromp

Mihor conoci como: "Chita"
Vuida di Theodoor "Dooy" Tromp
*30-11-1930 - †25-11-2023

Su mayornan:
†Joaquin y †Francisca Tromp-Heide

Su yuinan:
†Edmundo Elias Tromp
Lourdes Th. (Lula of Luthy of Loulou) Tromp

Su mascotanan:
Tommy, Pablito, Esmeralda, Merlin, Misky y Beetle

Su rumannan:
†Johannes (Jan) y Sira Tromp –Dijkhoff
†Rosalinda (Linda) y †Henry Harms – Tromp
Angelica (Lica) Tromp
Escolastica (Cola) y †Daniel Richardson – Tromp
Faustina (Tina) y †Alberto (Betty) Paskel - Tromp
Victoriano (Bito) y Filomena (Mena) Tromp – Eckmeyer
Filomena (Mena) y †Benny Tromp – Tromp
Maria y Donald (Donny) Perrotte – Tromp

Su cuña:
†Paula y †Henrico Emerencia – Tromp y yuinan

Su subrina- y subrinonan:
Rudolf (Rudy) Tromp, Ferdinand Tromp, Hubert Tromp, †Gustavus(Guus) Tromp, Lidwiska (Dika) Abrahams – Harms (hija), Vda.Rosabella (Bea) Do Nacimiento – Harms, Omaira (Maya) Hunt – Harms, Judy Brown – Harms, Kathleen (Kathy) Ruiz – Paskel, Randolph (Randy) Paskel (hija), Sheila Richardson, Elton Richardon, Rudmilda (Ruth) Tromp, Richard Tromp, Marion Figaroa – Tromp, Victor Tromp, Charline Tromp (hija), Omar Tromp, Sherrill Perrotte, Shanella Romeo–Perrotte y nan respectivo famianan

Amigonan di cas:
Jose Miguel Donata, Jorge y Mildred Ridderstaat-Dirksz, Franklin Lampe, Minerva Blijden

Ta invita demas famia, amistadnan, bisiñanan y demas conocirnan pa atende e Acto di Entiero cual lo tuma lugar diasabra dia 2 di december 2023. E defunto lo ta reposa na Aurora Funeral Home na Cumana desde 2'or di atardi, na unda lo tene tambe e Ceremonia di Despedida pa 3or y mei di atardi pa resa pa descanso di alma di nos defunto stima. Despues cremacion lo tuma lugar den seno familiar.

Envez di flor y krans por haci un donacion na Stichting Luna Foundation. Ta bay tin un box disponibel pa donacion.

Nos ta lamenta cu despues di entiero, nos no ta ricibi bishita di condolencia na cas.

Agencia di spionahe Ucraniano ta orkesta explosionnan riba un caminda di rail Ruso na Siberia

(NLTimes)—E agencia di spionahe Ucraniano a orkesta dos explosionnan sucesivo riba un caminda di rail na Siberia cu ta sirbi como un conducto importante pa comercio entre Rusia y China, segun media Ucraniano a reporta diabierna. E atakenan a subraya e vulnerabilidad di Moscu entre e guera na Ucrania.

Ukrainska Pravda y otro medio di comunicacion ta declara cu e servicio di siguridad di Ucrania a conduci un operacion special pa explota treinnan carga cu combustibel riba e Baikal-Amur Mainline, cual ta core for di zuidoost Siberia pa e Ocean Pacifico den e parti oost di Rusia. E media a cita fuentenan anonimo den agencianan policial Ucraniano, un practico regular den declaracionnan di atakenan anterior na Rusia. E servicio di siguridad, cual ta conoci den Ucraniano como SBU, no a confirma e reportahenan.

E prome explosion a dal un trein di tanki den e tunnel Severonomuisky na Buryatia diahuebs, cual a causa un candela cu a tuma varios ora pa extingi, segun media Ruso a bisa. E tunnel di 15.3 kilometer den parti zuid di Siberia ta esun mas largo na Rusia. Un segundo explosion algun ora despues a dal un otro trein cargando combustibel mientras el a crusa un brug, segun media Ucraniano. Rusia a confirma e explosion di tunnel pero no a bisa kico a causa esaki. No tabatin ningun comentario duna tocante e segundo explosion pa autoridadnan Ruso.

Autoridadnan Ucraniano a enfatisa cu e agencianan militar y di siguridad por ataca cualkier caminda na Rusia pa combati e agresion di Moscu. Oficialnan na Kyiv a tuma responsabilidad pa algun atakenan anterior riba facilidadnan di infrastructura na Rusia. E top agencia di contra-inteligencia, Federal Security Service (FSB), a bisa diabierna cu el a detene un hende homber acusa di ataca un base aereo militar na parti west di Rusia cu drones explotante na juli y pa orkesta un explosion cu a destrui un trein di carga luna pasa.

FSB a identifica e sospechoso como un ciudadanonan Ruso-Italiano y a acusa cu el a ser recluta pa e inteligencia militar na Istanbul y a haya training na Latvia prome cu el a regresa na Rusia. No tabatin ningun comentario inmediato riba e declaracionnan for di autoridadnan Ucraniano.

Mientras cu e guera a drenta su di 22 luna, forsanan Ucraniano a deriba 18 di e 25 drone explotante y un di dos misil cu Rusia a lansa diabierna, segun forsa aereo Ucraniano. E oficina di presidente Ucraniano Volodymyr Zelenskyy a reporta cu e atakenan Ruso riba Ucrania a mata al menos cuatro civil y a herida 16 otro entre diahuebs y diabierna mainta. Tres di nan a muri ora Rusia a ataca e pueblo Sadove den e region zuid di Kherson na Ucrania; cuatro a fayece, segun e oficina presidencial.

Indonesia:

E tres candidatonan presidencial ta priminti pa campañanan pasivo durante eleccion otro aña

(AP)—E tres candidatonan presidencial di Indonesia a priminti un careda pasivo dialuna, un dia prome cu campaña pa e eleccion di otro aña a cuminsa oficialmente como cu preocupacionnan a surgi cu nan rivalidad por causa division religioso y etnico mas grandi.

E eleccion, cual lo tuma luga na februari, lo determina ken lo sucede presidente Joko Widodo, ken ta sirbiendo su di dos y ultimo termino. Ta parce cu e eleccion lo ta un careda entre tres candidato, esta minister di defensa actual Prabowo Subianto y dos ex-gobernador, Anies Baswedan y Ganjar Pranowo. Si ningun candidato sigura mas cu 50% di e votonan durante e prome ronda, lo tin un votacion atrobe entre e top dos candidato pa dia 26 di juni.

E tres candidato a priminti pa tene un campaña electoral amabel "sin...politisando etnicidad, religion of rasa, y sin," uza soborno pa motiva votacion. Eleccionnan legislativo, cu representantenan di 18 partido politico, lo participa simultaneamente cu esun presidencial dia 14 di februari.

Den e eleccion binidero, Subianto a scoge e yiu mayo di Widodo, Gibran Rakabuming Raka como su compañero. Tambe el a priminti pa sigui e plan di desaroyo actual di e presidente, den cual e expertonan ta considera como un intento pa atrae riba e popularidad di Widodo.

E rival di Subianto, Pranowo, ta e candidato presidencial di e partido gobernante y ex-gobernador di e centro di Java. Su candidato vice-presidencial ta minister di siguridad Mohammad Mahfud. Pranowo tabata un legislador nacional pa e partido gobernante Indonesian Democratic Party of Struggle (PDIP), pa dies aña prome cu el a ser eligi na 2013 pa e prome di su dos termino como gobernador di e centro di Java.

E ultimo candidato presidencial ta ex-minister di educacion y cultura Baswedan, conoci como un intelectual Musulman progresivo. Cu apoyo di gruponan Musulman conservativo, el a galvanisa miles pa subi caya na

2016 contra e gobernador Cristian Chines, Basuki Tjahaja Purnama, ken tabata encarcela pa carganan di blasfemia despues di e cita e Koran den un discurso.

E candidato vice-presidencial di Baswedan ta Muhaimin Iskandar di e partido PKB, cual tin conexion fuerte cu e organisacion Islamico mas grandi na Indonesia, Nahdlatul Ulama, y tin mas cu 45 miyon miembro.

Abogado di Trump ta bisa cu huicio durante campaña lo ta 'interferencia den eleccion' si e bira nominado Republicano

(AP) — Un abogado pa ex-presidente Donald Trump a bisa ayera cu lo ta "interferencia den eleccion" si su cliente ta e nominado Republicano pa presidencia Mericano mientras ta den huicio na Georgia den e lunanan prome cu eleccion general.

Hues Scott McAffee di Corte Superior di Fulton County a habri porta pa discusion riba momento pa e huicio mientras tabata considera solicitud di dos di e co-acusadonan di e ex-presidente pa retrasa cierto fecha limite prome cu huicio. Pero el a bisa cu e no tabatin plan pa tuma un decision inmediato riba un fecha pa e huicio.

Fiscal Fani Willis luna pasa a pidi pa tur acusado cu ta keda den e caso – actualmente Trump y otro 14 persona – bay den huicio hunto cuminsando dia 5 di augustus. Fiscalnan anteriormente a calcula cu lo dura nan cuatro

luna pa presenta nan caso sin inclui seleccion di hurado. Esaki lo nifica cu e huicio lo ta na caminda durante e lunanan final di e campaña pa eleccion.

"Bo por imagina e nocion cu e nominado Republicano pa presidente no por bay campaña pa e presidencia pasobra e ta, den un manera of otro, den un corte defendiendo su mes?" Sadow a bisa durante e audiencia ayera, agregando despues cu "esey lo ta e interferencia den eleccion mas efectivo den historia di Merca."

Fiscal Nathan Wade a rechasa e idea aki. "E huicio aki no ta constitui interferencia den eleccion," el a bisa, agregando despues cu "esaki ta bayendo dilanti cu e asunto di Fulton County. Mi no ta kere cu den ningun manera ta impedi e acusado Trump su habilidad pa campaña of kico cu e mester haci pa busca e presidencia."

Un hurado di Fulton County na augustus a acusa Trump y 18 otro persona, acusando nan di participa den un schema amplio pa ilegalmente purba di reverti e resultado di eleccion 2020 y mantene Trump na poder, maske el a perde contra e Democrata, Joe Biden. Cuatro acusado ya a admiti culpabilidad despues di yega na acuerdo cu fiscalnan. E 15 restante, incluyendo Trump, a declara inocencia.

Trump ta e faborito inicial pa e nominacion Republicano pa presidente. Sadow tambe a nota cu su cliente tin otro tres huicio criminal programa pa proximo aña – casonan federal na Washington y Florida y un caso estatal na New York – y a bisa cu esey tambe por interferi cu un fecha di huicio pa augustus. Sadow a sugeri pa e fecha pa e huicio no keda poni pa awo, pa permiti tempo pa e asuntonan desaroya.

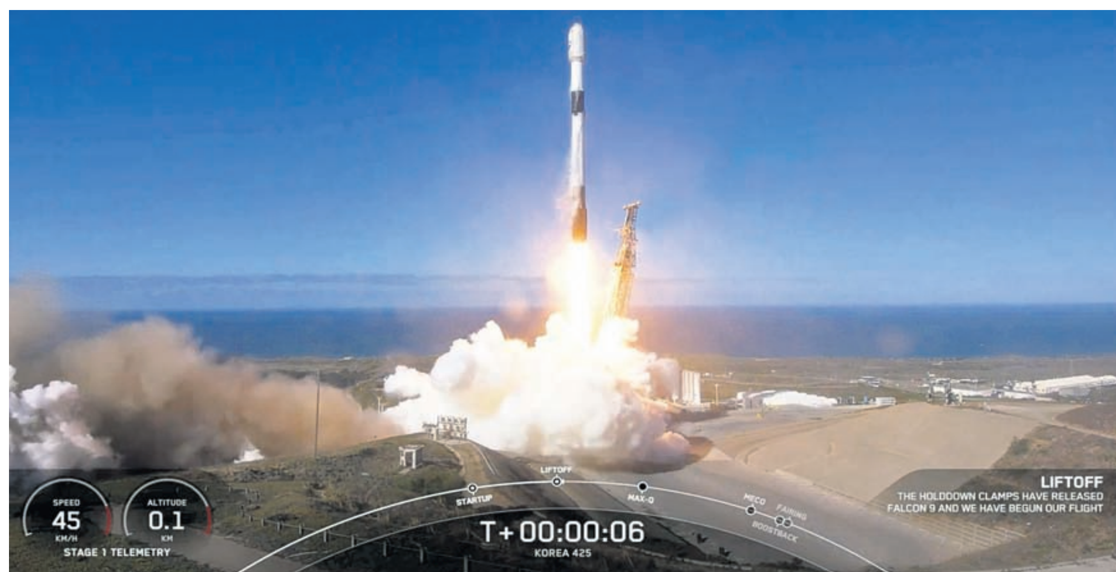
Sur Korea ta lansa su prome satelite spion despues cu rival Nort Korea a haci'e

(AP) — Sur Korea ayera a lansa su prome satelite militar spion, un tiki mas cu un siman despues cu Nort Korea a bisa cu a pone su prome satelite spion den orbita pa prome biaha, mientras tension ta aumenta entre e rivalnan.

Lansa for di e Base di Forsa Espacial Vandenberg na California usando un raket Falcon 9 di SpaceX, e tabata e prome di cinco satelite spion cu Sur Korea tin plan pa manda den espacio pa 2025 bao un contract cu SpaceX. E evento tabata programa pa inicio di e siman aki pero a keda retrasa pa motibo di clima.

Sur Korea no tin satelite di reconnaissance militar di su mes den espacio, y parcialmente a depende riba satelitenan spion Mericano pa monitor accionnan di Nort Korea.

Operando hunto cu e asinayama sistema di tres axis Sur Koreano – atake preventivo, defensa di misil y
Activo di represalia – expertonan ta bisa cu satelite spion ta bay reforsa significantemente e defensa di e pais

contra Nort Korea.

Despues di dos lansamento fracasa e aña aki, Nort Korea a bisa cu exitosamente a pone su satelite spion "Malligyong-1" den orbita siman pasa. Sur Korea a confirma cu e satelite a drenta den orbita, pero oficialnan a bisa cu nan mester mas tempo pa verifica cu e ta traha adecuadamente.

Nort Korea a bisa diamars cu lider Kim Jong Un a mira imagen saca pa e satelite Malligyong-1 di Cas Blanco y Pentagono na Washington y carriernan di avion Mericano na un base naval y un shipyard na Virginia. Nort Korea a bisa anteriormente cu e satelite tambe a transmiti potret di facilidadnan militar Mericano na Guam y Hawaii, y sitionan clave na Sur Korea.

E lansamento di satelite Nort Koreano a genera condena fuerte inmediato for di Merca, Sur Korea y otronan. Varios resolucion di Conseho di Seguridad di ONU ta prohibi lansamento di satelite di Nort Korea, considerandonan como cobertura pa test su tecnologia di misil di distancia largo.

Nort Korea a responde rabia, bisando cu tin derecho soberano pa lansa satelite spion pa maneha loke ta yama e aumento den hostilidad Mericano. A bisa cu lo lansa satelite adicional.

E lansamento di satelitenan a inflama animosidad entre e Koreanan rival, y ambos nacion a tuma stap pa viola un acuerdo militar anterior cu tabatin intencion di alivia tension militar den prome linea.

Satelite spion ta entre e sistemanan di arma di alto tecnologia cu Kim a priminti publicamente cu lo introduci. Desde aña pasa, Nort Korea a conduci como 100 test di misil balistico, parti di su esfuersonan pa modernisa su arsenal di arma enfoca contra Sur Korea y Merca.

Den respuesta, Sur Korea y Merca a expande nan training militar ya reforsa "visibilidad regular" di activonan strategico Mericano, incluyendo aircraft carrier, bomber cu capacidad nuclear, y un submarino arma nuclear den Peninsula Koreano.

Agencia di spionahe Sur Koreano a bisa legisladornan siman pasa cu asistencia tecnologico di Rusia probablemente a habilita Nort Korea pa pone su satelite spion den orbita. Sur Korea, Merca y Hapon a acusa Nort Korea di busca tecnologianan high-tech for di Rusia necesario pa reforsa su programanan militar a cambio di suministra armanan convecnional pa sostene e guera di Rusia na Ucrania. Tanto Rusia como Nort Korea a rechasa e acusacionnan.

ARUBA VANDAAG®
Zaterdag 2 december 2023 www.bondia.com Email: noticia@bon dia.com Tel: 582-7800 Fax: 582-7044

Overeenkomst over wijzigingen LAft-wet naar het Parlement van Aruba gestuurd

Pagina 3

Overheid met mogelijk aanzienlijk extra inkomen in 2023 dan oorspronkelijk geprojecteerd voor 2026/2027/2028

Pagina 4

"Diegenen in parlement die tegen financieel toezicht in rijkswet zijn, zijn MEP en AVP"

Pagina 6

Nog steeds veel pijn... Over het financieel toezicht...?

Er is duidelijk nog spanning in de relatie tussen de regering van Aruba en die van Nederland. En het gaat steeds weer over het financieel toezicht. Sinds vorige week vrijdag is er een ietwat eigenaardige kwestie gaande, waarbij enerzijds de staatssecretaris aan de pers verklaart dat de regeringen overeenstemming hebben bereikt over de wijzigingen die moeten plaatsvinden in de Arubaanse toezichtwet, die moet zijn aangepast vóór 1 januari 2024; terwijl anderzijds onze Premier verklaart dat zij nog geen officiële verklaring van Den Haag heeft ontvangen waarin wordt bevestigd dat er een akkoord is. Er is iets dat niet klopt.

Als er een overeenkomst was, zouden we meestal een gezamenlijke verklaring kunnen zien, niet noodzakelijkerwijs met beide bewindsvrouwen aanwezig op dezelfde plaats, omdat beiden genoeg andere verplichtingen hebben, maar ze zouden iets hebben geregeld zodat een van hen aanwezig zou zijn, met de hulp van de moderne middelen die nu tot onze beschikking staan.

We vinden het in ieder geval vanzelfsprekend dat de staatssecretaris niet makkelijk dingen gaat zeggen die niet waar zijn, hoewel zij die functie binnenkort zal verlaten, omdat er een nieuw kabinet in Nederland komt. Zij verklaarde dat de overeenkomst de drie punten omvat die de regering van Nederland wilde zien opgenomen in de wetswijziging die de regering van Aruba nu effectief zou moeten maken, en dat in grote haast. Maar aangezien er op Aruba blijkbaar geen urgentie is om te bevestigen dat er een overeenkomst is, lijkt het erop dat er ondanks een overeenkomst geen overeenstemming is met wat er is besloten. Als dat het geval is, kunnen we het begrijpen. Niet dat we het noodzakelijkerwijs eens zijn met de standpunten van de regering van Aruba, maar zoals in eerdere redactionele artikelen werd gezegd, zijn de voorwaarden die aan Nederlandse kant op tafel liggen niet zo gemakkelijk te accepteren.

Van de kant van de Premier konden we horen dat er nog steeds een verschil van mening was omdat Nederland vond dat er geen ruimte meer was voor grotere investeringsprojecten volgens de formule van "Publiek-Private Samenwerking" (PPS). De Arubaanse regering is van mening dat er bepaalde dringende zaken zijn die volgens de bovengenoemde formule nog moeten kunnen worden gedaan. We weten niet of het per se onder die formule moet vallen, maar bijvoorbeeld het geval van de nieuwe gevangenis, dat is genoemd, is echt heel dringend.

We zijn er echter niet van overtuigd dat dit de grootste pijn is voor de regering van Aruba. Hoe dan ook, de overheid zou tegen eind 2023 op veel meer inkomsten kunnen rekenen dan in 2022. Dit kan zelfs Afl. 300 miljoen meer dan in 2022, gebaseerd op de bekende cijfers voor de eerste helft van 2023. Volgens reeds gemaakte afspraken moet de helft van het surplus naar de aflossing van schulden gaan, en het andere deel kan voor investeringen gebruikt worden. Maar..., dat zouden echte "investeringen" moeten zijn en geen geld aan alle ministeries toegestopt om uit te gegeven zoals men dat goeddunkt. Om goed te begrijpen wat er op dit moment speelt: de overheid heeft door de economische groei en de drastische stijging van de belastinginkomsten een aanzienlijk groter bedrag aan inkomsten gerealiseerd dan voor 2023 was begroot, en zelfs meer dan blijkt uit de begrotingswijziging 2923, onlangs door het CAft becommentarieerd. Er werd gesproken over een surplus van Afl. 111 miljoen, waar oorspronkelijk Afl. 63 miljoen was geraamd, maar dit wordt zeer waarschijnlijk ten minste Afl. 200 miljoen... Zodoende zullen we meer dan genoeg geld moeten hebben om eindelijk te kunnen beginnen met het aanpakken van de problemen bij de waterzuiveringsinstallatie bij Bubali, waar nog niets van een begin is te zien. Het is niet nodig om te wachten totdat de nieuwe entiteit in het leven is geroepen die het project moet gaan beheren, om vervolgens de geldmarkt op te gaan, op zoek naar investeringsmiddelen; er is geen 'PPP'-project nodig. Het is mogelijk dat er meningsverschillen waren, bijvoorbeeld over dit soort kwesties, maar we denken toch dat er iets anders heeft gespeeld waardoor het moeilijk was om tot een akkoord te komen.

Volgens ons is het meest pijnlijke punt voor de Arubaanse regering de kwestie van de personeelskosten, waarbij Nederland een brede definitie van "personeelskosten" op tafel heeft gelegd, daarbij de internationale definitie hanterend die hiervoor wordt gebruikt. Dit omvat dan, om tot de bekende 10% norm van het BBP te komen, alle uitgaven van het Land Aruba, plus de hoge colleges van staat (Staten, RvA, Rekenkamer), de Dienst Openbare Werken (DOW) plus diens begrotingsfondsen en uitgaven betaald aan externe partners, rechtstreeks of via contract, evenals personeelskosten van de organen van sociale zekerheid (AZV, SVb), salarissubsidies aan het bijzonder onderwijs, personeelskosten van voormalig overheidspersoneel, inclusief VUT- en wachtgelduitgaven, en pensioenbetalingen (als "uitkering bij wijze van pensioen"). De laatste keer dat de Raad van Advies zo'n overzicht maakte in zijn begrotingsadvies was een paar jaar geleden, en het totaal, inclusief AZV en SVb, was in de orde van grootte van Afl. 740 miljoen. Zoals hierboven al vermeld, kan Raad van Advies weer met dit model gaan werken, want dat is wat nu van kracht gaat worden...

Dit betekent in ieder geval dat er veel meer transparantie wordt gecreëerd, in ieder geval voor dit belangrijke deel van de overheidsuitgaven. Het is bekend dat de regering bij elke minuscule gelegenheid de kennelijk bedreven "transparantie" propageert, maar in de praktijk blijkt het niet zoveel in te houden, en in dit geval zeker niet. Al jaren werden de uitgaven voor adviseurs en vriendjes verborgen onder de uitgaven van de 'dienstverleningsovereenkomst' (DVO), maar die vlieger gaat niet meer op. Volgens ons zit daar de pijn...

Overeenkomst met Nederland over wijzigingen LAft-wet naar het Parlement van Aruba gestuurd

In een officiële persverklaring heeft premier Evelyn Wever-Croes aangekondigd dat er overeenstemming is bereikt met Nederland over wijzigingen in de LAft-wet en dat de regering van Aruba deze wet al naar het parlement heeft gestuurd.

De afgelopen dagen hebben zowel Bon Dia Aruba als andere media al gerapporteerd over het onderwerp van LAft, en de Staatssecretaris voor Koninkrijksrelaties, Alexandra van Huffelen, heeft ook het nieuws aangekondigd dat Aruba en Nederland afgelopen vrijdag tot een overeenkomst zijn gekomen over dit onderwerp in Nederlandse media.

Ondanks de bevestiging van de Staatssecretaris heeft de premier van Aruba dit akkoord officieel niet bevestigd. Afgelopen vrijdag benaderde een verslaggever van Bon Dia Aruba de premier om te bevestigen of dit nieuws inderdaad klopte, en de premier gaf aan dat ze nog steeds wachtten op bevestiging van Den Haag.

Via de persverklaring gisteren heeft de premier de overeenkomst bevestigd voor de wijzigingen in de LAft-wet en dat deze wet al naar het parlement is gestuurd. Deze wijzigingen moeten worden goedgekeurd en gaan in op 1 januari 2024. Wat nog steeds in afwachting is, is een overeenkomst met betrekking tot een financiële toezichtswet (RAft), waarover de discussie tussen de twee regeringen zal worden voortgezet.

"Naar aanleiding van de besprekingen met Nederland in de afgelopen weken, zoals goedgekeurd in de Rijksministerraad op 27 oktober jongstleden, zijn Aruba en Nederland overeengekomen over de wijzigingen in de LAft," aldus de premier in de verklaring.

Zoals bekend staat, is de LAft de wet op het financiële toezicht die het wettelijk kader biedt voor het College van Toezicht Financiën (CAft) om financieel toezicht te houden op Aruba. Deze LAft-wet was verouderd en bevatte niet de recente normen, maar met de wijzigingen die gisteren aan het parlement zijn voorgelegd, worden de normen geüpdatet.

Wat betreft deze normen legde de premier uit dat Aruba nu overstapt van één norm naar drie normen die in deze wetswijziging zijn opgenomen. De eerste norm is dat Aruba elk jaar minstens 1% overschot moet hebben. De tweede norm is dat de personeelsuitgaven niet meer dan 10% van het jaarlijkse BBP mogen bedragen, wat een doel is dat in 2027 moet worden bereikt. En de derde norm is dat het percentage van de schuld van het land Aruba in het BBP in 2040 moet uitkomen op 50%.

"Alle drie de normen zijn realistisch en de Arubaanse regering werkt hier al aan sinds 2017, toen het kabinet Wever-Croes I aantrad en zal in deze richting blijven werken. Dit brengt Aruba op het niveau van duurzame openbare financiën", benadrukte de premier.

In de editie van Bon Dia Aruba van 27 november werd een artikel gepubliceerd waarin wordt uitgelegd dat volgens CAft de regering niet voldoet aan een van de normen van het protocol, gezien de stijging van de aangepaste begroting in vergelijking met het jaar 2022. Volgens de norm moeten de nominale uitgaven elk jaar dalen, wat niet het geval is. CAft adviseert de regering om passende maatregelen te nemen om aan de norm te voldoen.

In 2022 bedroegen de personeelskosten Afl. 426 miljoen. Met de correctie voor de salarisverlaging waren de personeelskosten in 2022 Afl. 465 miljoen en verschenen in het oorspronkelijke budget voor 2023 Afl. 460 miljoen. Volgens de nieuwe aangepaste begroting zijn de personeelskosten gestegen met Afl. 7 miljoen tot Afl. 467 miljoen, voornamelijk als gevolg van een verhoging van de overwerkcompensatie (4 miljoen) en personeelskosten in verband met het 'Landspakket' (2 miljoen).

Vorige maand gaf de premier aan dat Nederland op het laatste moment met drie nieuwe voorwaarden kwam, waarvan één betrekking had op de PPP-projecten (Private-Public Partnership-projecten). Ze legde uit dat Nederland wilde dat Aruba deze projecten volledig zou verbieden, gezien de financiële schade die de beslissingen van het kabinet Mike Eman met betrekking tot de PPP-projecten hadden veroorzaakt.

Ze voegde eraan toe dat Aruba de tijd heeft genomen om over dit punt te onderhandelen, maar Nederland wilde haar standpunt niet veranderen en bleef erop aandringen de PPP-projecten te verbieden. "Zowel Kabinet Wever-Croes 1 als 2 hebben PPP stopgezet en hebben geen plannen om PPP te heropenen zoals de regering van AVP heeft gedaan. Echter, het angstige van Nederland is dat in de toekomst een andere regering, vergelijkbaar met AVP, weer verkeerde financiële beslissingen voor ons land zou nemen," legde ze uit.

Uiteindelijk werd er een akkoord bereikt over dit punt en werd de wet naar het parlement van Aruba gestuurd. Bon Dia Aruba vroeg de premier of, gezien het feit dat de wet naar het parlement was gestuurd, kon worden aangenomen dat het advies van de Raad van Advies al was ontvangen. Wever-Croes antwoordde: "Ja. Het is naar de Raad van Advies gegaan voordat we het naar Nederland hebben gestuurd. Op 31 augustus hebben we het samen met het advies van de Raad van Advies naar Nederland gestuurd."

Aruba en Nederland hebben een akkoord bereikt over de wijzigingen in de LAft voor financieel toezicht in 2024, maar wat betreft de RAft heeft het demissionaire kabinet van Nederland een mandaat om door te gaan met onderhandelen met de regering van Aruba over de introductie van een Rijkslandsverordening voor financieel toezicht, waarvoor geen specifieke deadline is vastgesteld.

Zolang er geen overeenkomst is op dit gebied, moet Aruba de rente van 6,9% op de leningen van 2020 blijven betalen. Dit kan dalen naar 5,1% op het moment dat er een overeenkomst is over de vorm en inhoud van een Rijkslandsverordening. Zodra er een geldige Rijkslandsverordening is, kan Aruba een rentepercentage van 3,2% krijgen.

De Nederlandse regering heeft haar bereidheid uitgesproken om het door Aruba voorgestelde 'hybride' model te overwegen. Het model houdt in dat aspecten van financieel toezicht worden verdeeld tussen een Arubaanse wet en een Rijkslandsverordening.

Er zijn geen details bekend over hoe de verdeling eruit zal zien. Er is ook geen indicatie dat de onderhandelingen vorderen. Na een overeenkomst kan het nog geruime tijd duren voordat een Rijkslandsverordening de vereiste juridische procedures doorloopt, en tot die tijd zal Aruba niet profiteren van het gunstigere rentepercentage.

OM: Vonnis in de Oleander-zaak

De Rechtbank in Eerste Aanleg heeft vorige week uitspraak gedaan in de strafzaak tegen de verdachte M.S.G. G. wordt beschuldigd van omkoping als ambtenaar van de Belastingdienst.

Volgens een verklaring van het Openbaar Ministerie (OM) heeft de verdachte zich schuldig gemaakt aan het versnellen van restitutiebetalingen door bepaalde personen voorkeursbehandeling te geven. Na de restitutiebetaling vroeg de verdachte om een financiële bijdrage voor de extra service die hij had verleend. Dit onderzoek, gestart in 2022 door de Landsrecherche, staat bekend als Oleander.

De rechter heeft G. veroordeeld tot 140 uur taakstraf en een voorwaardelijke gevangenisstraf van een maand. De officier van justitie eiste ook dat G. voor een periode van drie jaar wordt uitgesloten van ambtenarenwerk. De rechter toonde begrip voor deze eis van de officier van justitie, maar ging er niet in mee, gezien de persoonlijke omstandigheden van de verdachte, die inmiddels zijn baan bij de Belastingdienst heeft verloren.

Het Openbaar Ministerie zal doorgaan met de strijd tegen corruptie. Burgers moeten kunnen vertrouwen op integere ambtenaren die iedereen gelijk behandelen. Wanneer een ambtenaar persoonlijk voordeel haalt uit het geven van voorkeursbehandeling aan bepaalde personen, wordt het vertrouwen van burgers in de integriteit van ambtenaren geschonden. Juist van een ambtenaar mag worden verwacht dat hij integer handelt en zich aan de wet houdt, zoals het OM heeft geconcludeerd in hun persbericht.

Overheid met mogelijk aanzienlijk extra inkomen in 2023 dan oorspronkelijk geprojecteerd voor 2026/2027/2028

De cijfers betreffende het algemene overheidinkomen voor de eerste zes maanden van 2023 tonen zo'n aanzienlijke verbetering, dat niet alleen de verwachte voorsprong in inkomen voor 2023 ruimschoots zal worden overschreden, maar ook de projecties in het meerjarige budget dat de overheid heeft gepresenteerd samen met de begrotingen voor 2023 en 2024, suggereren dat het totale inkomen van 2023 het niveau van het oorspronkelijke inkomen voor 2026 zou kunnen bereiken, mogelijk zelfs 2027. Op basis van deze projecties heeft het financiële toezichthoudende orgaan, CAft, een samenvatting opgesteld, die de basis vormt voor de cijfers gebruikt in deze analyse.

Zoals eerder gepubliceerd, laten de inkomstencijfers van de overheid voor de eerste helft van 2023 een beduidende stijging zien van Afl. 199,3 miljoen ten opzichte van dezelfde periode in 2022; een stijging van 30,9%. Hiervan was Afl. 174 miljoen afkomstig van belastingen, wat een stijging van 29,9% in deze categorie betekent. Als deze cijfers worden geprojecteerd voor het hele jaar 2023, kan men verwachten dat het totale overheidsinkomen rond de Afl. 1.700 miljoen zal liggen. Het belastinginkomen kan op zijn minst Afl. 1.500 miljoen bedragen.

Onze redactie heeft deze voorlopige cijfers voor 2023 geanalyseerd, vergeleken met de projecties die de overheid heeft gegeven in het meerjarige budget, gepresenteerd samen met de laatste begrotingen (2023 en 2024).

Vergelijking meerjarige projectie 2023 en 2024 (Miljoen Afl.)

Vergelijking meerjarige projectie begroting 2023 en 2024 (Miljoen Florin)

Beg. 23	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tot. Ink.	1419	1071	1091	1264	1406	1438	1463	1488	1538	---
Dir. Bel.	581	485	385	464	426	465	470	476	507	---
Ind. Bel.	594	408	508	545	671	710	729	748	767	---
Beg.24										
Tot. Ink.	---	---	---	1367	1564	1641	1664	1696	1728	1761
Dir. Bel.	---	---	---	506	477	562	568	575	582	590
Ind. Bel.	---	---	---	605	715	755	772	797	822	847

Bron: CAft advies begroting 2023 en 2024

Hieruit kunnen we opmaken dat de prognoses voor 2023, als alles normaal verloopt, aangeven dat de Afl. 1700 miljoen voor 2023 is wat de overheid in de meest recente prognose (voor 2024) heeft aangegeven als mogelijk inkomen voor 2026, mogelijk zelfs tot 2027. Echter, bij het analyseren van het totale belastinginkomen, zien we dat de voorziene Afl. 1500 de verwachtingen overtreft tot mogelijk 2028, wat Afl. 1437 miljoen bedraagt. Dit blijft ver verwijderd van de Afl. 1192 miljoen in de projectie voor 2024. Het totale inkomen is relatief gematigder en bereikt mogelijk niet het niveau van 2028, omdat de overheid van 2024 tot 2028 heeft gekozen voor het beheren van een vergelijkbaar, voorlopig bedrag van Afl. 324 miljoen per jaar, wat geen groei aangeeft.

Deze buitengewone groei van overheidsinkomen roept de vraag op wat hiervan de invloed is en hoe dit zich verhoudt tot de meer gematigde groei die eerder werd verwacht. De toename van het inkomen is in principe te wijten aan een sterke economische heropleving en de belastingverhoging, met name de verhoging van de Belasting op Bedrijfsomzet (BBO) aan het begin van 2023. De maatregel om BBO aan de binnenkomende grens in augustus van dit jaar in te voeren, komt nog niet voor in deze cijfers, die reiken tot juni. Aan de andere kant moet rekening worden gehouden met de grote betaling van winstbelasting eind mei, die in december aanzienlijk minder inkomsten oplevert. In mei laatstgenoemde bereikte de winstbelasting volgens de Centrale Bank Afl. 107 miljoen. Hoe dan ook, de ervaring leert dat de tweede helft van het jaar niet minder inkomsten laat zien dan de eerste helft. Een mogelijke andere factor is een verbeterde inning van achterstallige belastingen, maar er is nog geen informatie - tot nu toe - over welke invloed dit zou kunnen hebben.

Economische groei (BBP)

Met de sterke veranderingen die hier worden aangegeven, is het ook logisch dat de verwachtingen voor economische groei niet achterblijven. In hun commentaar op de gewijzigde begroting van 2023 merkt CAft op dat de Afl. 111 miljoen die de overheid aangeeft als overschot voor 2023, neerkomt op 1,6% van het BBP. Dit resulteert in een aangepast BBP van ongeveer Afl. 6.937 miljoen. Dit is hoger dan het eerder berekende BBP voor 2024 (Afl. 6.742 miljoen) en dicht bij de Afl. 6.988 miljoen die werd verwacht voor 2025. Het verschil tussen het BBP van 2023 en dat van 2022 hangt af van welke cijfers je gebruikt. Het door de overheid berekende cijfer (Afl. 6.253 gebruikt door CAft in het advies over de begroting 2024) resulteert in een verschil van Afl. 684 miljoen met 2023 (10,9%). Gebruikmakend van de Afl. 6.345 miljoen die de Centrale Bank aangeeft, wordt het percentage 9%. In beide gevallen is er sprake van aanzienlijke economische groei, wat een deel van de aanzienlijke stijging van de belastinginkomsten van ongeveer 30% in 2023, voorlopig, verklaart.

Het andere deel komt voort uit de aanzienlijke stijging van de BBO/BAVP, die in het begin van 2023 met Afl. 51,5 miljoen (47,2%) is gestegen. Dit kan een stijging van meer dan Afl. 100 miljoen voor het hele jaar opleveren, exclusief de BBO aan de grens.

Volgens het bestaande akkoord kan de overheid van Aruba de helft van dit overschot gebruiken om schulden af te lossen, terwijl het andere deel kan worden gebruikt voor investeringen.

Zolang tegenstribbelen... Om uiteindelijk toch toe te geven...

Er vinden enkele interessante ontwikkelingen plaats. Na enige onzekerheid over de informatie van de staatssecretaris voor Koninkrijkszaken. dat overeenstemming was bereikt over de wijzigingen die zouden moeten komen in de lokale wet op het financieel toezicht, kwam nu eindelijk de bevestiging door de regering van Aruba dat een dergelijke overeenkomst bestaat. Ook werd bevestigd dat de aanpassing van de wet de drie eisen van Nederland zal omvatten.

Binnenkort zou het wetsvoorstel het parlement kunnen bereiken en hopelijk zonder problemen worden goedgekeurd. Nu blijkt ook dat het wetsvoorstel al enkele maanden geleden de juridisch verplichte weg heeft afgelegd, wat aanleiding geeft tot de gedachte: wat hebben we dan de afgelopen maanden gezien: een show? In ieder geval zullen we niet gerustgesteld zijn zolang de goedkeuring in de Staten niet plaatsvindt. We zeggen dit niet alleen met de tumultueuze gebeurtenissen van 2019 in het achterhoofd, maar omdat er nogal wat gebrom was buiten zicht en gehoor van het publiek, om uiteindelijk toch het punt te bereiken waarop er geen andere keuze was dan de Nederlandse voorwaarden te accepteren. Het zal door degenen die deze regering steunen worden gezien als de zoveelste bemoeienis van Nederland met onze eigen zaken, maar dat mag niemand beletten de zaak met een open en objectieve geest te bekijken.

Nederland drong er op aan dat de voorwaarde voor het verbeteren van het financieel beheer in de wet zou worden opgenomen, waarbij nog veel zou moeten gebeuren. Deze week konden we merken dat er al verbeteringen worden aangebracht in het proces van de jaarrekeningen, met de aanlevering van die van 2019, weliswaar nog zonder de goedkeurende accountantsverklaring. In ieder geval konden we vernemen dat dit hoofdstuk over een paar jaar helemaal klaar zou zijn, met goedkeurende accountantsverklaring. Goed gedaan, fijn om te horen, maar waarom voldoet de overheid op andere financiële aspecten niet aan de verplichtingen? Terwijl het al enkele jaren mogelijk was om elke drie maanden en op tijd een financieel verslag te hebben, zoals vastgelegd in de wet, de zogeheten 'kwartaalrapportages', lopen we dit jaar plotseling weer zes maanden achter. Zowel het CAft, de Staten en het publiek hebben twee verslagen niet te zien gekregen. Als de Centrale Bank er niet voor had gezorgd dat men wel de inkomstencijfers van de overheid had gekregen, dan hadden we geen idee gehad wat er dit jaar gaande is. Het betreft hier niet meer dan het simpelweg nakomen van je verplichtingen als regering. Valt er dan iets te verbergen? Het lijkt ons van niet. In ieder geval geven de gepubliceerde cijfers aan, zoals in een ander artikel van deze editie te lezen is, dat de overheidsfinanciën subliem draaien, met een surplus dat niet de Afl. 63 miljoen is zoals eerder verwacht, noch de Afl.111 miljoen vermeld in de suppletoire begroting 2023, maar mogelijk meer dan Afl. 200 miljoen. De overheid bereikt dit jaar al de inkomsten die men voor 2026 of 2027 had geprojecteerd... Om het even goed te begrijpen: de overheid heeft een ongekend succes geboekt in het bijeenbrengen van inkomsten, en ze willen niet dat we dat weten? Is dit de eerste keer dat ze niet naar buiten treden met hun succes? Vreemd. We zijn blij dat de overheidsfinanciën het zo goed doen; hoe dan ook hoeven we ons geen zorgen te maken over de afbetaling van onze schulden, toch? Of misschien zien we het probleem maar van één kant? Misschien zijn er mensen die nu gaan zeggen, als er zoveel geld binnenkomt, was het dan nodig om de omzetbelasting (BBO) te verhogen en het ook aan de grens in te voeren? Dat lijkt wellicht zo en degene die dat wil denken, ga je gang. De zaak is een beetje ingewikkelder. Om te beginnen was de BBO aan de grens een actie om Nederland en het IMF tevreden te houden, waarbij de indruk is gewekt dat er in de toekomst een Btw-stelsel zou worden ingevoerd. Nu, met dit financiële succes, van de BBO naar 7%, afgezien van het grotere inflatoire effect dat het zal hebben, wie denkt dat er nog enig animo bij deze regering zal zijn om de BBO te laten vallen en over te stappen naar een beter systeem voor de burger, dat minder gevoelig is voor inflatie? Het hele traject van de afgelopen jaren heeft laten zien dat men simpelweg geen Btw wil invoeren, ook al dringen Nederland en het IMF daar nog zo op aan. Eerlijk gezegd zien we die verandering niet meer plaatsvinden.

De grote stijging van de overheidsinkomsten komt niet alleen van de BBO-maatregelen; een aanzienlijk deel komt van de economische groei. Een ander deel zou kunnen komen van effectievere incassoacties van de Belastingdienst, die geld binnen kunnen brengen zonder dat de economie groeit. Niet te vergeten zijn hierbij ook de terug te betalen loonsubsidies die bedrijven tijdens de pandemie ontvingen. Zou het kunnen dat, hoewel we de cijfers niet hebben gezien, dat Nederland die wel heeft ontvangen, als bewijs van hoe goed het wel niet gaat met de overheidsfinanciën? Als dat zo is, heeft het in ieder geval niet zo ' n indruk gemaakt, want in Nederland zijn ze zich teveel bewust van de tekortkomingen in het administratieve systeem, daarom blijven ze aandringen, en met reden, dat onze financiële administratie moet worden verbeterd. Moeten we daar een probleem mee hebben? Waarom zou de overheid daar een probleem mee moeten hebben? In dezelfde zin kunnen we het ook hebben over de grotere transparantie die moet komen in het beheer van de personeelskosten. Moeten we ertegen zijn? De regering krijgt dit jaar een onevenredig groot deel van de stijging van ons BBP, door de genomen maatregelen. Is het dan onredelijk om als tegenprestatie een fatsoenlijk beheer te eisen...? Het woord is aan de Staten.

Parlementslid Ryçond Santos do Nascimento: Ze zien bezorgd dat hun monopolie op macht in gevaar komt...

Diegenen in parlement die tegen financieel toezicht in rijkswet zijn, zijn MEP en AVP

In een recent interview heeft parlementslid Ryçond Santos do Nascimento commentaar gegeven op de onderhandelingen tussen de regering van Aruba en Nederland over de wet op financieel toezicht. Volgens Santos do Nacimento heeft de oppositie van parlementsleden van MEP en AVP tegen financieel toezicht in een Rijkslandsverordening te maken met een corrupte economie.

Tijdens de persconferentie na de vergadering van de Raad van Ministers van het Koninkrijk afgelopen vrijdag, kondigde staatssecretaris Alexandra van Huffelen aan dat ze een akkoord had bereikt met de regering van Aruba over de wijzigingen die moeten worden aangebracht in de Arubaanse wet op financieel toezicht (LAft). Deze wijzigingen moeten worden goedgekeurd en zullen van kracht worden op 1 januari 2024. Wat nog in behandeling is, is een overeenkomst over een Rijkslandsverordening voor financieel toezicht (RAft), waarover de discussie tussen de twee regeringen zal worden voortgezet.

Het demissionaire kabinet van Nederland heeft een mandaat om door te gaan met onderhandelen met de regering van Aruba over de invoering van een Rijkslandsverordening voor financieel toezicht, zonder een specifieke deadline vast te stellen. Zolang er geen overeenkomst is, moet Aruba de rente van 6,9% op de leningen van 2020 blijven betalen. Dit kan dalen naar 5,1% op het moment dat er een overeenkomst is over de vorm en inhoud van een Rijkslandsverordening. Zodra er een geldige Rijkslandsverordening is, kan Aruba een rentepercentage van 3,2% krijgen. Na een overeenkomst kan het nog geruime tijd duren voordat een Rijkslandsverordening de vereiste juridische procedures doorloopt, en tot die tijd zal Aruba niet kunnen profiteren van het gunstigere rentepercentage. Bon Dia Aruba benaderde premier Evelyn Wever-Croes om te bevestigen of deze informatie correct is. "We hebben nog geen bevestiging uit Den Haag ontvangen. Zodra er bevestiging is, zal ik informeren," zei premier Wever-Croes.

In deze context heeft Bon Dia Aruba ook een onafhankelijk parlementslid en leider van de partij Lucha pa Reforma benaderd om een perspectief te krijgen vanuit het parlement van Aruba over de onderhandelingen over wijzigingen in de wet op financieel toezicht op Aruba.

Santos do Nascimento begon met uitleggen dat mensen vaak de onderhandelingen over een lokale wet (LAft) en een Rijkslandsverordening (RAft) voor financieel toezicht verwarren. "De bottomline is dit: Nederland heeft geëist dat we financieel toezicht moeten hebben. Dat staat los van alles," merkte hij op. "Dit is iets dat al sinds 2015 aan de orde is vanwege het feit dat als je kijkt naar de jaren 2011-2012-2013-2014, er een gemiddeld tekort van 300 miljoen per jaar was. Dat geeft de achtergrond waarom Nederland veel sterker is gaan aandringen op de eis van financieel toezicht."

Tijdens de Covid-pandemie heeft Aruba ongeveer 915 miljoen florin van Nederland geleend, en dat geld moet worden terugbetaald. "Nederland zei, ongeacht wat er gebeurt, wij zullen financieren, wij zullen zorgen voor herfinanciering van het geld. En Nederland zei, 'we zullen herfinancieren tegen het rentepercentage in overeenstemming met de kredietwaardigheid van Aruba. Met andere woorden, dat is gegarandeerd. Nu, om de deal aantrekkelijker te maken, zeiden ze 'we willen dat financieel toezicht in de Rijkslandsverordening wordt vastgelegd', wat een hogere wet is, hoger dan onze comptabiliteitsverordening, hoger dan de LAft, en zelfs hoger dan onze eigen grondwet."

Santos do Nascimento benadrukt dat er verschillende redenen zijn waarom Nederland dit eist. Een van die redenen ligt in de financiële praktijk van Aruba, waarbij het land zijn eigen wetten niet respecteert. "Bijvoorbeeld, onze Grondwet zegt wanneer een begroting moet worden ingediend. Historisch gezien maken we ons daar niet druk om die deadline."

Ten tweede bepaalt onze Grondwet dat er jaarlijks een jaarrekening moet worden opgesteld. Aruba voldoet niet aan deze verplichting zoals het zou moeten. "Wanneer je naar de boekhoudwet kijkt die we hebben, voldoen we vaak niet aan deze wet. Soms komt de regering met een wet die met terugwerkende kracht wordt ingevoerd om iets te corrigeren, wat eigenlijk niet overeenkomt met de wet." In dit verband heeft Nederland ook gezien dat een Landsverordening, een wet van Aruba die financieel toezicht regelt, "een wet is die in de politieke sfeer van Aruba valt. Dat betekent dat de regering met het parlement het kan veranderen." "Er zijn redenen waarom Nederland bepaalde zorgen heeft op dit gebied, want de heer Rocco Tjon en de heer Ady Thijsen kwamen met een amendement, het parlement keurde een amendement goed over financieel toezicht dat de deadline voor Nederlandse financiële supervisie in 2018 zou hebben geëlimineerd. Met andere woorden, dat is vrij recent, we hebben het over Kabinet Wever-Croes I." Dit zijn redenen waarom Nederland financieel toezicht in een rijkswet wil vastleggen.

Bovendien heeft de voorgestelde rijkswet van Nederland strengere regels voor financieel beheer op Aruba. "Omdat de realiteit is dat als we teruggaan vanaf 1986 tot nu, ons financiële beheer eenvoudigweg niet op orde is. Het feit dat we de jaarrekeningen niet op tijd hebben, is al een indicatie dat ons financieel beheer niet in orde is."

"Dit zijn de zorgen van Nederland, omdat op het moment dat Aruba de schuld niet kan terugbetalen - en daar moet iets over gezegd worden, want Aruba zegt altijd 'we hebben altijd betaald', maar structureel duwen we de betaling van de schuld voor ons uit, en op een gegeven moment is dat niet langer houdbaar. Het begint te eisen dat er meer maatregelen worden genomen. En we zien de effecten al, een daarvan is bijvoorbeeld de BBO aan de grens, een verhoging van de BBO met 1%, dit zijn aanwijzingen dat er financieel beheer moet zijn, de inkomsten die we hadden zijn niet voldoende. De overheid moet meer geld genereren, en hoe genereert de overheid meer geld? Door belastingen voor de burger te verhogen."
Dus naast het feit dat het financiële beheer goed moet zijn, wil Nederland dat we aan bepaalde eisen voldoen. Een daarvan is dat er structureel een overschot moet zijn en dat de personeelskosten structureel moeten worden verlaagd.

Strafrente?

Santos do Nascimento benadrukt dat het woord 'strafrente' afkomstig is uit een motie van de Tweede Kamer, waarin staat dat als Aruba de rijkswet niet accepteert, er een strafrente komt. Maar voordat dat gebeurt, hebben de regering van Nederland en Van Huffelen al aan de regering van Aruba aangeboden dat als ze akkoord gaan met financieel toezicht in de rijkswet, ze Nederland tegemoet zullen komen met een lagere rente. Met andere woorden, in plaats van de hoge rente als straf, was de lagere rente een aanbod om bepaalde voorwaarden te accepteren.

"Als je teruggaat en ziet wat Nederland eiste, was dat al voordat Nederland sprak over de rijkswet. Niet de Tweede Kamer kwam met de eis. Het woord 'strafrente' geeft aan dat als er in de Tweede Kamer een meerderheid is die vindt dat onze regering onverantwoordelijk handelt, dan komt het woord 'straf' om de hoek kijken."

Goedkeuring van het parlement voor rijkswet

Gezien het feit dat premier Evelyn Wever-Croes op meer dan één gelegenheid heeft aangegeven dat het parlement niet bereid is goedkeuring te geven aan een rijkswet voor financieel toezicht, werd Santos do Nascimento gevraagd naar de positie van het parlement.

"Het probleem dat we in Aruba hebben, is dat je hoort dat mensen financieel toezicht willen, maar de realiteit is dat we dat nooit wilden," merkte hij op. "De realiteit is dat [MEP en AVP], om hun partijgrootte te kunnen financieren - omdat ze grote partijen zijn - om campagne te kunnen financieren, hebben ze veel geld nodig. En dan zie je wat er gebeurt, er ontstaat een economie rondom de partij. Een deel van die economie is een frauduleuze en corrupte economie." Voor deze partijen is het niet in hun belang om veel toezicht van Nederland te hebben om aan de macht te blijven. "Dat betekent dat er geen belang is bij financieel toezicht."

Om financieel toezicht in 2015 te kunnen introduceren, heeft Nederland veel druk uitgeoefend. "Om te beginnen werd de begroting van Aruba stopgezet, ze zeiden gewoon dat ze de begroting niet zouden ondertekenen." Dus onder veel druk werd ermee ingestemd financieel toezicht te accepteren. "En tijdens de onderhandelingen zei de regering destijds, 'laat ons niet zoveel gezichtsverlies lijden, alsjeblieft. Laat ons dit in een landsverordening opnemen. We laten de banden met het Koninkrijk intact, alles is OK, maar we brengen het onder in een wet van onszelf, alsof we dat al jaren doen.' Nu zie je hetzelfde, en je ziet effectief dat degenen die tegen financieel toezicht zijn op dit moment, van de mensen in het parlement, het zijn juist AVP en MEP. En het is weer een signaal dat ze 'de strijd aangaan'. Want altijd bekritiseren ze elkaar, maar op momenten zoals deze, waar ze zien dat hun monopolie op macht in Aruba in gevaar is, zie je hoe snel ze elkaar dekken."

Het wordt tijd voor... De andere taken...

Nu we het vertrouwen moeten hebben dat de wet op het financieel toezicht zoals afgesproken met Nederland wordt aangepast, wordt het tijd om ons te concentreren op andere belangrijke taken voor de regering van Aruba.

Worden we hoe dan ook nog geconfronteerd met onverwachte en niet afgesproken wijzigingen in het parlement, dan zal dit ernstige gevolgen hebben, maar we moeten hopen dat het parlement niet die weg zal bewandelen. We mogen niet vergeten dat de samenwerking met Nederland verder gaat dan de ogenschijnlijk eeuwige geschillen over financiën. Er zijn verschillende andere kwesties die aandacht vereisen, niet alleen van de overheid, maar van de hele gemeenschap, en die moeten nu dringend worden aangepakt.

Welke zaken zullen de aandacht vragen van de regering en van iedereen die betrokken is bij de richting die ons land zal inslaan? We gaan ze hier niet allemaal behandelen, maar we hebben nog meer edities te gaan; dus die komen nog aan bod. Het zijn zaken zoals ons pensioenstelsel, waarvoor al drie jaar geleden afspraken zijn gemaakt met Nederland in het Landspakket. Afspraak is dat een pensioenleeftijd van 66 jaar, of meer, wordt ingevoerd, of anders op andere wijze de nodige middelen worden verzekerd om het probleem van een uitgeput pensioenfonds te voorkomen. Aangezien die maatregel volgens het akkoord in het Landspakket al in 2025 in uitvoering moet komen, is het niet nu echt niet te vroeg om nu over deze kwestie te praten, want over een maand zijn we nauwelijks een jaar verwijderd van deze belangrijke beslissing. Dit werd niet voor niets afgesproken en in het eerder genoemde Landspakket geplaatst, want de huidige maatregel om van 62 naar 65 jaar te gaan loopt in 2024 af. Als er niets gebeurt, heeft iedereen die de leeftijd van 65 jaar bereikt, sinds begin 2025 recht op zijn AOV. De termijn van zes maanden uitstel om toegang te krijgen tot de AOV, die nu nog steeds van kracht is, zal er niet meer zijn, met grote gevolgen voor het AOV-fonds. Het belangrijkste punt is nu dat burgers het recht hebben om op tijd te weten wat de beslissing van de regering zal zijn. Als de pensioenleeftijd niet wordt verhoogd, zullen andere maatregelen moeten worden genomen om de verwachte hogere uitgaven te dekken. Het moet een besluit zijn dat vanzelfsprekend wordt genomen in overleg met de sociale partners en andere entiteiten die er belang bij hebben. Dit betoog is daarom niet alleen gericht tot de regering, maar ook tot degenen die specifieke belangen vertegenwoordigen, zodat zij kunnen beginnen met het in eigen kring behandelen van deze kwestie, als zij een belangrijke bijdrage willen leveren aan het nationale debat. De maatregel om naar 65 jaar te gaan werd meer dan 10 jaar geleden ingevoerd, zonder een echte bijdrage van de vakbonden, die uiteindelijk elke samenwerking om tot een gezamenlijke overeenkomst te komen afwezen. De overeenkomst in het Landspakket ontbreekt geenszins aan duidelijkheid: het gaat naar 66 jaar toe, tenzij een andere manier om de zaak te financieren voor ons komt te liggen. Het kan niet zo zijn dat wanneer men uiteindelijk aan tafel gaat zitten met de regering, het alleen zou zijn om alles aan te vallen en te bekritiseren wat de regering of anderen voorstellen. De zaak is al moeilijk genoeg, zelfs als iedereen oprecht en te goeder trouw is. Maar er is meer.

Waar blijft de pensioenverzekering voor de particuliere sector?

Een ander strategisch geval dat meer dan 10 jaar geleden is geregeld, is de verplichte pensioenverzekering voor de particuliere sector. Dit was een langdurige wens van verschillende vakbonden en werkgeversorganisaties. De regering heeft de wet ingevoerd en de uitvoering is in handen van twee lokale verzekeringsmaatschappijen. De bedrijven hebben geen overheidsbevoegdheid om het proces te controleren; ze verzekeren gewoon de bedrijven en hun personeel die zich melden. De wet bepaalt dat het de overheid is die een toezichthouder moet aanstellen die toezicht moet houden op de naleving door bedrijven en hun personeel. Na meer dan tien jaar is er nog steeds geen toezichthouder aangesteld, tenzij men dat heeft gedaan zonder ons iets te vertellen... In ieder geval bestaat er geen enkele duidelijkheid over hoe het staat met de 'compliance'. Bovendien treft dit verzuim vooral mensen met de mindere inkomens, voor wie dit nog belangrijker is, zodat ze naast hun AOV een extra pensioen kunnen krijgen. Wanneer men het luidkeels heeft over 'de mens centraal stellen', zou het logisch zijn om niet in de eerste plaats na te denken over de "fancy" zaken om foto's te kunnen maken om naar de pers te sturen, maar om deze fundamentele overheidstaken aan te pakken. Natuurlijk komt dit niet zo handig uit voor een premier die er de voorkeur aan gaf om op campagne te gaan met de boodschap van een terugkeer naar een pensioenleeftijd van 62 jaar, wetende dat de situatie duidelijk aangeeft dat we juist in de tegenovergestelde richting moeten gaan, zoals zij zelf in 2020 al met Nederland heeft afgesproken.

Een zeer belangrijk aspect om in het verwachte debat rekening mee te houden, is hoe het gaat met de tegenstrijdigheid van het invoeren van een hogere pensioenleeftijd, terwijl de gezondheid van onze bevolking in het algemeen verder achteruitgaat. De huidige trend is dat chronische ziekten zoals kanker en hartproblemen op steeds jongere leeftijd worden gedetecteerd, met als gevolg dat de groep die met een redelijke gezondheid de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, steeds kleiner wordt. Dit heeft ook een desastreus effect op onze algemene ziektekostenverzekering. Ongetwijfeld zal een verhoogde pensioenleeftijd ook gepaard moeten gaan met speciale maatregelen voor bepaalde groepen van fysiek veeleisende beroepen. Er zijn dus verschillende andere kwesties van algemeen belang die onze aandacht vereisen en die, zoals hierboven vermeld, echt niet het exclusieve domein van de regering zijn.

Nieuwe veiling gepland voor Bullenbaai-tank wegens betalingsachterstanden

(CuraçaoChronicle) – De olie opgeslagen in de tank bij Bullenbaai staat op het punt opnieuw geveild te worden, omdat de oorspronkelijke kopers niet aan hun betalingsverplichtingen hebben voldaan. De op een na hoogste bieder van de eerste veiling heeft nu tot vrijdagmiddag om de betaling te voltooien; anders wordt de olie onderworpen aan een nieuwe biedronde.

Deze ontwikkeling draait om de stookolie afkomstig van de Caribbean Petroleum Refinery (CPR), die vanwege financiële onregelmatigheden een juridisch geschil heeft verloren tegen Refineria di Kòrsou. Het in het geding zijnde volume is een aanzienlijke 496.028 vaten.

Terwijl I&E Petroleum Group als winnende bieder uit de bus kwam bij de eerste veiling, slaagden ze er niet in om aan de vereiste betaling van $28,6 miljoen te voldoen, zoals uiteengezet in de veilingvoorwaarden. Het Nederlandse consortium, de tweede in lijn met de mogelijkheid om de olie te verwerven in geval van wanbetaling, heeft ook tot vrijdagmiddag om aan de financiële verplichtingen te voldoen. Als ze falen, is de veiling gepland om op 6 december te worden hervat.

De algehele waardering van de olie bedraagt ongeveer $25 miljoen. Bovendien wacht CRU/RdK nog op $8 miljoen aan achterstallige huur, waarbij eventuele resterende fondsen bestemd zijn voor CPR.

Zelfmoordpoging door gedetineerde in afwachting van transport naar SDKK-gevangenis

(CuraçaoChronicle) – Een gedetineerde die wachtte op zijn terugkeer naar de SDKK-gevangenis heeft geprobeerd zelfmoord te plegen in het gerechtsgebouw na de behandeling van zijn zaak.

Leden van de Nationale Speciale Diensten (LBD), verantwoordelijk voor het handhaven van de openbare orde in het gerechtsgebouw en het begeleiden van gedetineerden, informeerden hun vakbondsleden van Straf en NAPB over het incident.

Ze merkten op dat de gedetineerde, die wachtte op vervoer terug naar de gevangenis, zijn kleren begon te scheuren en lussen creëerde met de bedoeling zichzelf schade toe te brengen of erger.

Onvrede

LBD-leden handelden snel om verdere schade te voorkomen. Dit incident wordt beschouwd als de druppel die de emmer deed overlopen, omdat er voortdurende ontevredenheid is over de huidige procedure. Velen zijn van mening dat gedetineerden na hun rechtszitting onmiddellijk terug moeten worden gebracht naar de SDKK-gevangenis, in plaats van te moeten wachten gedurende een langere periode, zoals vaak het geval is.

Gedetineerden moeten vaak wachten totdat de zaken van andere gedetineerden zijn opgelost voordat ze terug kunnen worden vervoerd naar de gevangenis. Dit leidt tot klachten van gedetineerden over honger, vermoeidheid en slaaptekort als gevolg van het langdurige wachten. Het probleem wordt verergerd door een tekort aan vervoer voor gedetineerden.

Leden van de LBD pleiten al lang voor een speciaal transportvoertuig bij het gerechtsgebouw om gedetineerden efficiënt te begeleiden. Vanwege het gebrek aan transport moeten ze wachten op vervoer vanuit Barber, wat aanzienlijk meer tijd kost. Vakbondsleden verzamelden zich bij het gerechtsgebouw om de situatie te evalueren en een oplossing te zoeken.

Alarmerende financiële situatie aan de Universiteit van Curaçao

Jaarlijks begrotingstekort van 7 miljoen gulden

(CuraçaoChronicle) – De Universiteit van Curaçao (UoC) worstelt jaarlijks met aanzienlijke financiële uitdagingen, zoals onthuld door Rector Magnificus Francis de Lanoy. Het begrotingstekort wordt geschat op ongeveer 7 miljoen gulden per jaar.

Deze tekorten hebben aanzienlijke gevolgen voor de operationele activiteiten van de universiteit, waarbij gebruik wordt gemaakt van middelen uit operationele kosten en accreditatie. De rector benadrukt de cruciale rol van accreditatie voor de academische programma's van de UoC. Daarnaast wijst hij op uitdagingen bij het aantrekken van gekwalificeerd personeel, aangezien bepaalde vacatures onvervuld blijven vanwege beperkte financiële middelen.

Tijdens een zitting in de Staten rezen vragen over de relatie tussen de Minister van Onderwijs, Wetenschap, Cultuur en Sport (OWCS), Sithree van Heydoorn (MFK), en De Lanoy. Bezorgdheid werd geuit over hun communicatie.

De rector sprak ook over de noodzaak van een grotere focus op wetenschappelijke aspecten en onderzoek binnen de UoC. Hij pleit voor een algehele hervorming van het onderwijs op Curaçao, met als doel het onderwijssysteem te laten evolueren voor meer relevantie in het basis- en voortgezet onderwijs.

Wat betreft de begroting voor 2024 heeft de UoC een bedrag van 20 miljoen gulden aangevraagd van de overheid. Van dit bedrag is 16 miljoen bestemd voor operationele kosten, terwijl 4 miljoen is gereserveerd voor investeringen en onderhoud. Dit staat in contrast met de 15 miljoen gulden die in de meerjarige begroting van vorig jaar voor de UoC was opgenomen.